ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 62ον. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1926. Ἀριθ. 12

Ο ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

«Διότι παιδίον ἐγεννήθη εἰς ἡμᾶς...καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλει καλεσθῇ Θαυμαστός, Σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, Ἄρχων Εἰρήνης».

Ἠσα. θ΄. 6.

Ἡ ὑπέροχος ἀποκάλυψις, εἰς τὴν ὁποίαν προέβη ὁ ἄγγελος πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ποιμένας, οἵτινες διενυκτέρευον εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς Βηθλεέμ, φυλάττοντες φυλακὰς ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτῶν, κατὰ τὴν γλυκεῖαν νύκτα τῆς γεννήσεως τοῦ εὐλογητοῦ ἡμῶν Σωτῆρος, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα θεία ὑμνῳδία ἐκ μέρους τῆς οὐρανίου στρατιᾶς τῶν ἀγγέλων, ἀποτελοῦσι τὸ πρῶτον κήρυγμα περὶ τοῦ ἐνσαρκωθέντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἐταπείνωσεν Ἑαυτόν, λαβὼν δούλου μορφήν.

Τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο παρεῖχε πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν ὅτι «σήμερον ἐγεννήθη εἰς ἐσᾶς ἐν πόλει Δαβὶδ Σωτήρ, ὅστις εἶναι Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. β΄, 11), καὶ διὰ τῆς ὑπερκοσμίου ἐκείνης δοξολογίας ἀνεπτύσσοντο ἐν συντομίᾳ ἡ σημασία καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας, ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου, τοῦ Βασιλέως τοῦ σύμπαντος.

Ἔκτοτε οἱ αἰῶνες διεδέχθησαν ἀλλήλους εἰκοσάκις, καὶ παρὰ τὴν φυσικὴν ἰδιότητα τοῦ χρόνου ὅπως ἐπιφέρῃ τὴν λήθην καὶ τῶν μᾶλλον σημαντικῶν γεγονότων, τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο δὲν ἠλαττώθη οὔτε κατ' ἔντασιν οὔτε κατὰ τοὺς κηρύττοντας αὐτό. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς ἀντηχεῖ εἰσέτι διὰ μυριάδων στομάτων τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων στρέφουσι μεθ' ἱερᾶς συγκινήσεως τὰς σκέψεις καὶ τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς τὴν μικρὰν πολίχνην, ἡ ὁποία ἐφιλοξένησε πρώτη τὸν Λυτρωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, συλλαμβάνουσιν ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῶν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἁγίων σκηνῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως, ὡς αὗται περιγράφονται εἰς τὰ Εὐαγγέλια, καὶ προσφέρουσιν εἰς τὸ ταπεινὸν βρέφος τῆς Βηθλεὲμ τὴν λατρείαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν.

Ποίαν ἄλλην τρανωτέραν ἀπόδειξιν τῆς θείας ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ θέλομεν; Τὰ γεγονότα μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐφ' ὅσον ὅ,τι ἐλαλήθη πρὸ δύο χιλιάδων σχεδὸν ἐτῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ πληροῖ τὰς σκέψεις καὶ νὰ ἀναπτερώνῃ τὰς ἐλπίδας μυριάδων ὑπάρξεων, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ μετὰ πλήρους ἐμπιστοσύνης νὰ ἀποβλέψωμεν πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἦλθεν ὅπως μαρτυρήσῃ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς ἐν ταπεινώσει προσερ-

χομένους πρὸς Αὐτὸν τὸ θεῖον καὶ ἀνεκτίμητον δῶρον τῆς **εἰρήνης τοῦ Θεοῦ**, τοῦ ὁποίου εἶναι κομιστής.

Εἰς τὰ ὦτά μας ἀντηχεῖ εἰσέτι διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ οὐρανία μουσικὴ τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἀμείωτος καὶ γλυκυτάτη. Ἐκεῖνος, ὅστις διεκηρύχθη ὡς **Ἄρχων τῆς εἰρήνης** ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (κεφ. θ' 6) καὶ περὶ τῆς διακονίας τοῦ ὁποίου ὁ ἀγγελικὸς χορὸς ἐμαρτύρησεν ὅτι θὰ ἔφερε τὴν **εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς**, συγκεντρώνει εἰσέτι τὰς ἐλπίδας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃ συνεπείᾳ τῆς κοινωνικῆς καὶ ἀτομικῆς καταπτώσεως τοῦ κόσμου ἦτο ἀναγκαία ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀνύψωσις, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ Σωτῆρα καὶ Ἐλευθερωτὴν τῆς ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς οἰκτρᾶς ἁμαρτίας στεναζούσης κτίσεως. Ὁ κόσμος τότε ἀπέβλεψεν εἰς Αὐτόν. Μετ' οὐ πολὺ ἐξεδηλώθη ἡ δύναμις τῆς παρουσίας Του παρ' ὅλην τὴν ἀδυναμίαν καὶ ταπεινότητα, μεθ' ὧν ἐνεφανίσθη. Ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἀνετράπη, ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία κατέρρευσε πρὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἄτομον, ἡ ἀνθρωπίνη ὕπαρξις, προσεκλήθη εἰς εἰρήνην μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ πολυτίμου αἵματος, τὸ ὁποῖον ἐξεχύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ.

Τὸ κήρυγμα τῆς εἰρήνης πρὸς τὸν Θεὸν ἐξηπλώθη ἔκτοτε εἰς τὸν κόσμον καὶ ἑκατομμύρια ὁλόκληρα ψυχῶν ἔλαβον πεῖραν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τοῦ μόνου μέσου, δι' οὗ ὁ ἁμαρτωλὸς δύναται νὰ συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην πραγματικήν.

Ὁ κόσμος εἰσέτι ἀποβλέπει πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Πολλοὶ προσεπάθησαν, παρουσιάζοντες ὡς αἰτιολογίαν τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν θηριωδίαν, μεθ' ἧς ἀλληλοσπαράσσεται αὕτη, νὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς οὐτοπίαν τὸ μέγα κήρυγμα, τὸ ὁποῖον διέκοψε τὴν ἠρεμίαν τῆς ἱερᾶς νυκτὸς καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Λυτρωτής. Ἀλλὰ μακρὰν τοῦ νὰ ἀμαυρώσωσι τὴν δόξαν τοῦ ταπεινοῦ βρέφους τῆς Βηθλεὲμ καὶ νὰ καταπνίξωσι τὴν διακήρυξιν τῆς θείας ἀγάπης, ἀποδεικνύουσι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐξόχως ποθητὴ καὶ ἀναγκαία διὰ πᾶσαν ψυχήν.

Ἐν μέσῳ τῆς τρομερᾶς διαπάλης τῶν ἐθνῶν, τὸ μόνον φάρμακον, ὁ μόνος ὁδηγός, ὁ μόνος Σωτὴρ εἶναι ὁ Χριστός. Ἐν τῇ καταπτώσει καὶ συντριβῇ τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος διαφαίνεται ἡ ἀνάγκη **Ἑνός**, ὅστις θὰ ἐπιφέρῃ τὴν ποθητὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν.

Ὁ **Εἷς** ἐκεῖνος εἶναι ὁ Χριστός! Δὲν ἔπαυσεν εἰσέτι τοῦ νὰ ἦναι τὸ σύμβολον τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἂν ἐβράδυνε μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς εἰρήνης, ὅπως Ἐκεῖνος τὴν ὑπεσχέθη καὶ ὁ ἀγγελικὸς χορὸς τὴν προελάλησε, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν σκληροκαρδίαν καὶ τὴν ἀντίστασιν τῆς ἀνθρωπίνης βαρβαρότητος.

Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου θὰ ἔλθῃ, καὶ ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι ἡ εἰρήνη ἡμῶν **πρὸς τὸν Θεόν**, συμφιλιώνων ἡμᾶς διὰ τοῦ πολυτίμου Αὐτοῦ αἵματος, θὰ ἐγκαθιδρυθῇ **ἐν μέσῳ ἡμῶν** ὡς Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἤτοι Εἰρήνης,

ὅπως ἀκριβῶς ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου διὰ τὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀποστολήν Του εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν γῆν.

Ἐν τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ ἂς πλησιάσωμεν μετὰ τεταπεινωμένης καρδίας πρὸς τὸ πτωχὸν βρέφος τῆς Βηθλεέμ. Ἂς τοῦ προσφέρωμεν ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἡμῶν οὐχὶ δῶρα ὑλικά, ὡς οἱ μάγοι, ἀλλὰ δῶρα πνευματικά τὴν λατρείαν, τὴν προσκύνησιν καὶ τὴν δοξολογίαν ἡμῶν. Ἡ δοξολογία τῶν ἀγγέλων μᾶς ἀναγγέλλει τὴν ἄφιξιν τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης μὲ ἴασιν εἰς τὰς πτέρυγας Αὐτοῦ καὶ εἰρήνην πρὸς τὸν τεταραγμένον κόσμον.

Ὢ! Δεῦτε, ἂς συγκεντρώσωμεν εἴπερ ποτε ζωηροτέρας τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ἐπὶ τῆς πενιχρᾶς φάτνης ἐν Βηθλεέμ. Ἐκεῖ προσεφέρθη τὸ πρῶτον λίκνον εἰς τὸν Βασιλέα τῆς κτίσεως καὶ ἐκεῖθεν ἡ ἀνθρωπότης καλεῖται, ἵνα λάβῃ παρ' Αὐτοῦ τὰ θεῖα δῶρα τῆς σωτηρίας, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εἰρήνης.

Γ. Ε. Π.

Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

«Ἂς πλησιάζωμεν, λοιπόν, μετὰ παρρησίας εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος, διὰ νὰ λάβωμεν ἔλεος καὶ νὰ εὕρωμεν χάριν πρὸς βοήθειαν ἐν καιρῷ χρείας».

(Ἑβρ. δ΄. 16).

Ἡ προσευχὴ εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἐν τῇ θρησκείᾳ. Ὅπως ζωὴ ἄνευ κινήσεως δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡ μὴ προσευχομένη εἶνε πνευματικῶς νεκρά. Ὁ ζῶν ἄνευ προσευχῆς ζῇ ὡς νὰ μὴ ὑπάρχῃ Θεός. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ θρησκείᾳ μᾶλλον ὑπέροχον καὶ ὠφελιμώτερόν τι τῆς προσευχῆς. Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ προσεύχηται, δηλ. νὰ ἐκδηλώνῃ μὲ λόγους τὴν εὐσέβειάν του πρὸς τὸν Θεόν.

Εἶνε μεγάλη συγκατάβασις ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νὰ ζητῇ παρ' ἡμῶν νὰ τῷ γνωστοποιῶμεν τὰ αἰτήματα καὶ τοὺς πόθους ἡμῶν. Πόσον θαυμαστὴ εἶνε ἡ συγκατάβασις αὐτὴ τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὰ πλάσματά του νὰ συνομιλῶσι μὲ τὸν Πλάστην των καὶ πόσον ὑπέροχον καὶ μέγα τὸ προνόμιον τοῦ νὰ δυνάμεθα νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀνοίγωμεν τὴν καρδίαν μας ἐνώπιόν του!

Ἀκόμη ἡ προσευχὴ εἶνε ἄσκησις τοῦ νοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλαι οἱ Χριστιανικαὶ ἀρεταὶ τελειοποιοῦνται καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἀποκτῶνται αἱ πολυτιμότεραι εὐλογίαι, καὶ ἡ ὁποία ἄσκησις ὑποχρεοῖ τὸν προσευχόμενον νὰ ζῇ ἁγίαν ζωήν, σύμφωνον πρὸς τὰς προσευχάς του.

Ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι αἰσθάνονται τὸ μέγα τοῦτο προνόμιον καὶ κάμνουσι χρῆσιν αὐτοῦ! Τινὲς ζῶσιν ὡς ἄθεοι, χωρὶς νὰ προσεύχωνται, ἄλλοι προσεύχονται μὲ λόγια, χωρὶς νὰ προσεύχωνται ἀπὸ καρδίας, καὶ ἄλλοι πάλιν προσεύχονται μὲν εἰλικρινῶς, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι μεγάλην πίστιν ὅτι θὰ εἰσακουσθῶσι. Πρὸς ἐνθάρρυν-

σιν τῶν τελευταίων τούτων ἐδόθη τὸ ἐδάφιόν μας, τὸ ὁποῖον διαιροῦμεν εἰς τρία μέρη :

1. Ὁ θρόνος τῆς χάριτος.

2. Μετὰ παρρησίας προσέλευσις εἰς αὐτόν.

3. Οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης προσελεύσεως.

1) Ἂς ἐξετάσωμεν τὴν σημασίαν τῶν λόγων «ὁ Θρόνος τῆς χάριτος».

Θρόνος γνωρίζομεν ὅλοι τί εἶνε εἰς τὸν κόσμον αὐτόν. Εἶνε ἕνα κάθισμα ὑψηλότερον τῶν συνήθων καθισμάτων, σκεπασμένον μὲ μεγαλοπρεπῆ θόλον (οὐρανὸν) καὶ ἐστολισμένον μὲ διάφορα κομψοτεχνήματα. Ἐπ᾿ αὐτοῦ κάθηται ὁ βασιλεύς, ὁ ἡγεμὼν ἢ ὁ ἄρχων ἑνὸς τόπου, ὅταν δέχηται αἰτήσεις καὶ ἀκροάσεις ἢ ἐκφέρῃ κρίσεις καὶ ἀποφάσεις. Καὶ εἰς ὅσους ἐπιτρέπεται νὰ προσέλθωσιν εἰς αὐτόν, πρέπει νὰ πλησιάζωσι μὲ τιμὴν καὶ σέβας. Ὁ Θεὸς εἶνε βασιλεὺς ὅλου τοῦ κόσμου—εἶνε ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ ὁ Κύριος τῶν κυριευόντων. Ὁ οὐρανὸς εἶνε ὁ θρόνος του καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του. Καὶ αἱ στρατιαὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς εἶνε ὑποτελεῖς ὑπήκοοι αὐτοῦ.

Ἀλλ᾿ ὁ θρόνος τοῦ θέματός μας δὲν εἶνε ὁ θρόνος τῆς δόξης του, οὔτε ὁ λευκὸς ἐκεῖνος θρόνος τῆς κρίσεως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ καθήσῃ ὁ ἀδέκαστος Κριτὴς κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς, ἀλλ᾿ εἶνε ὁ θρόνος τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἐλέους, ὅστις προσφέρει εἰρήνην καὶ σωτηρίαν.

Αὐτοὶ οἱ λόγοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀναφέρονται εἰς τὸ ἁγιαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν Κιβωτὸν τῆς ἐκκλησίας (ναοῦ) τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας. Εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τῆς σκηνῆς καὶ εἰς τὸν Ναὸν ἦσαν τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ὅπου ἦτο ἡ Κιβωτός, ἡ περιέχουσα τὴν ῥάβδον τοῦ Ἀαρών, τὰς πλάκας τῆς διαθήκης καὶ τὴν χρυσῆν ὑδρίαν, τὴν ἐμπεριέχουσαν τὸ μάννα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐτρέφοντο οἱ Ἰσραῆλται ἐν τῇ ἐρήμῳ. Εἰς αὐτὸ τὸ ἁγιώτερον μέρος—τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων—εἰσήρχετο ὁ Ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρράντιζε μὲ αἷμα τὸ ἱλαστήριον. Αὐτὸ ἐγίνετο κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τοῦ ἐξιλασμοῦ.

Αὐτὰ ὅλα ἦσαν τύπος τῆς μεγάλης θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως ἡμῶν, ὅστις ἔχυσε τὸ πολύτιμον αὐτοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὅστις διὰ μιᾶς θυσίας—τῆς θυσίας ἑαυτοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων εἰς τοὺς οὐρανούς, ποιήσας αἰωνίαν καὶ τελείαν ἐξιλέωσιν διὰ πάντας τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν Θεὸν διὰ μέσου αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς τώρα δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν τίποτε μὲ τὸν ἱλασμόν, ὅστις ἀπαιτεῖται παρ᾿ ἡμῶν, διότι ὁ Χριστὸς ἔκαμεν αὐτόν. Ἀπὸ ἡμᾶς ἀπαιτεῖται μόνον μετάνοια καὶ πίστις, προσευχὴ καὶ ἁγία ζωή.

Ἰδοὺ τί μᾶς λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος : «Ὁ Θεὸς ἦτο ἐν τῷ Χριστῷ διαλλάσσων τὸν κόσμον πρὸς ἑαυτόν, μὴ λογαριάζων εἰς αὐτοὺς τὰ πταίσματα αὐτῶν» (Β΄. Κορ. 5, 19), καὶ εἰς ἄλλο μέρος: «Δικαιοῦνται δωρεὰν μὲ τὴν χάριν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς προέθετο μέσον ἐξιλεώσεως διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ» (Ρωμ. γ΄. 24,25). Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι τὸ κάλυμμα τῆς Κιβωτοῦ ἐκαλεῖτο ἱλαστήριον, διότι ἦτο ὁ θρόνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἐδέχετο τὸν ἱλασμόν, καὶ ὁπόθεν ὁ Θεὸς προσέφερε συγχώρησιν εἰς τὸν λαόν. Οὕτω πως ὁ Χριστὸς ἀπέθανε διὰ νὰ ἀθετήσῃ τὴν ἁμαρτίαν

διὰ τῆς θυσίας ἑαυτοῦ (Ἑβρ. θ'. 26). Καὶ ὁ Ἅγ. Ἰωάννης λέγει: «Αὐτὸς εἶνε ἱλασμὸς περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου» (Α'. Ἰωάν. β'. 2). Ὅθεν «ἐάν τις ἁμαρτήσῃ (καὶ ποῖος εἶνε ἀναμάρτητος;) ἔχομεν παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δίκαιον» (Α'. Ἰωάν. β'. 1). Αὐτὸς ὡς Ἀρχιερεὺς ἡμῶν παρουσιάζει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιτρέπει νὰ παρουσιάζωμεν, τὰς ἀξιομισθίας τῆς θυσίας ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἦναι δίκαιος καὶ ὅμως νὰ δικαιώνῃ τὸν πιστεύοντα εἰς τὸν Ἰησοῦν (Ρωμ. γ'. 26).

Αὐτὸς εἶνε, λοιπόν, ὁ θρόνος τῆς Χάριτος. Δηλ. ὁ Θεὸς διαλλαγείς, συμφιλιωθεὶς μὲ τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ του, περιμένει εἰς τὸ ἁγιαστήριον διὰ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ, νὰ μᾶς δώσῃ συγχώρησιν, πλήρη δικαιοσύνην, εἰρήνην καὶ ἐλπίδα, ἀγάπην, χαρὰν καὶ αἰώνιον ζωήν.

Πλησίον τοῦ θρόνου αὐτοῦ ὑπάρχει ὑπερθαύμαστος ἀγαθότης. Ὁ μέγας διαλλαγείς, συμφιλιωθεὶς Θεὸς μᾶς περιμένει νὰ προσερχώμεθα, καὶ τὸ θαυμαστότερον, νὰ προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας. Καὶ τοῦτο μᾶς φέρει νὰ ἐξετάσωμεν:

2. Τί σημαίνει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν θρόνον αὐτὸν τῆς χάριτος μετὰ παρρησίας;

Καθ' ὃ ἀόρατον πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ ἀόρατος ὁ θρόνος του, εἶνε φανερὸν ὅτι τὴν προσέλευσιν ἐδῶ ἐννοεῖ ὄχι σωματικήν, ἀλλὰ νοεράν, ἀνύψωσιν τῆς καρδίας μας καὶ φανέρωσιν τῶν πόθων μας· μὲ μίαν λέξιν, ἡ προσέλευσις αὕτη εἶνε προσευχή, δέησις, φανέρωσις εἰς τὸν Θεόν, ὡς εἰς παντελεήμονα Πατέρα, τῶν εἰλικρινῶν ἡμῶν πόθων καὶ αἰτημάτων, περὶ ὅλων ἐκείνων, ὧν ἔχομεν χρείαν καὶ τὰ ὁποῖα αὐτὸς ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ, ἰδίως ἔλεος καὶ χάριν.

Διὰ τὴν προσέλευσιν αὐτὴν ἀπαραίτητον εἶνε νὰ συναισθανώμεθα τὰς πνευματικὰς ἡμῶν ἀνάγκας καὶ νὰ ἔχωμεν διακαῆ πόθον ὅτι αὗται θὰ μᾶς δοθοῦν.

Ἀκόμη ἡ προσέλευσις αὐτὴ ἀπαιτεῖ πίστιν. Ὁ προσερχόμενος εἰς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπάρχει Θεὸς καὶ ὅτι αὐτὸς γίνεται μισθαποδότης εἰς τοὺς ἐκζητοῦντας αὐτὸν (Ἑβρ. ια'. 6). Πρέπει νὰ πιστεύῃ ὄχι μόνον ὅτι ὑπάρχει Θεός, διότι πᾶσα προσευχὴ ὑπονοεῖ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ὑπεσχέθη εἰς τοὺς πιστούς, ὅτι ὅλαι αἱ προσευχαί των, αἱ ὁποῖαι ἀναπέμπονται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, θέλουσιν εἰσακουσθῇ.

Καλούμεθα ὄχι μόνον νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος, ἀλλὰ νὰ προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας. Τοῦτο εἶνε ἀνώτερόν τι τῶν ἐλπίδων μας. Τὸ νὰ προσερχώμεθα μάλιστα μετὰ φόβου καὶ τρόμου, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἕνα μέγα προνόμιον· ἀλλὰ τὸ νὰ προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας εἶνε κἄτι τι περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι ἠδυνάμεθα νὰ ζητῶμεν ἢ νὰ σκεπτώμεθα. Ἀλλ' ἂς μὴ σφάλλωμεν. Αὐτὴ ἡ μετὰ παρρησίας προσέλευσις δὲν εἶνε προσέλευσις ἄνευ τινος σεβασμοῦ. Ὁ Ἀβραὰμ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ὀνομάζηται «φίλος τοῦ Θεοῦ» (Ἰάκ. β'. 23), ἀλλ' ὅταν προσηύχετο διὰ τὴν ἁμαρτωλὴν πόλιν, τὰ Σόδομα, εἶπεν: «Ἰδοὺ τώρα, ἐτόλμησα νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν Κύριόν μου, ἐνῷ εἶμαι γῆ καὶ σποδὸς» (Γεν. ιη'. 27) καὶ ὁ Σολωμὼν λέγει: «Μὴ σπεῦδε διὰ τοῦ στόματός σου καὶ ἡ καρδία σου ἂς μὴ ἐπιταχύνῃ νὰ προφέρῃ λόγον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ Θεὸς εἶνε ἐν τῷ οὐρανῷ,

σὺ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς· ὅθεν οἱ λόγοι σου ἂς εἶνε ὀλίγοι» (Ἐκκλ. 5, 2)· καὶ ὁ τελώνης προσῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ζητῶν ἔλεος καὶ ἔλαβεν αὐτό, ἱστάμενος μακρόθεν καὶ δὲν ἤθελεν οὔτε τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἐγείρῃ πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὅθεν ἀνάγκη μετὰ σεβασμοῦ νὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Θεόν. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσευχόμενοι πρὸς κοινὴν λατρείαν πρέπει νὰ καθήμεθα εὐπρεπῶς ὡς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ἡ ὁποία γίνεται ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, τότε κυρίως πρέπει νὰ λαμβάνωμεν μίαν στάσιν εὐπρεπῆ καὶ μετὰ σεβασμοῦ καὶ προσοχῆς νὰ παρακολουθῶμεν ἱστάμενοι ἢ καθήμενοι τὴν προσευχήν, διότι εἶνε ὡς νὰ προσευχώμεθα ὅλοι ὁμοῦ. Ἐὰν παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον ἑνὸς ἐπιγείου βασιλέως ἢ ἄρχοντος λαμβάνωμεν μίαν στάσιν ἰδιαιτέραν, πόσον μᾶλλον ἐνώπιον τοῦ τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων, ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Θεοῦ;

Ἀλλὰ πάλιν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας, ἄνευ φόβου ἢ περιστολῆς, μετὰ παρρησίας, ἐλευθέρως.

Ὁ Ἀπόστολος προηγουμένως ἐκθειάζει τὸν Ἰησοῦν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς Ἀρχιερέα τῶν Χριστιανῶν, πλήρη ἀγάπης καὶ συμπαθείος πρὸς τοὺς ἀδελφούς του ἀνθρώπους. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ προσέλθωμεν εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος στηριζόμενοι εἰς ἑαυτοὺς ἢ ἄλλον τινα ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἐνδοιασμοὶ καὶ οἱ φόβοι μας θὰ εἶχον λογικὴν καὶ δικαίαν ὑπόστασιν. Ἀλλὰ μὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς μεσιτεύοντα ὑπὲρ ἡμῶν, μὲ τὸ Ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ σύμπαντος, ὄχ μόνον μετὰ παρρησίας δυνάμεθα νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἀδιαλείπτως καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα νὰ ζητῶμεν παρ᾽ αὐτοῦ, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ μέγας ἡμῶν Ἀρχιερεύς, ὁ διελθὼν τοὺς οὐρανοὺς καὶ πειρασθεὶς κατὰ πάντα καθ᾽ ὁμοιότητα ἡμῶν χωρὶς ἁμαρτίας—Ἀρχιερεύς, ὅστις διὰ μιᾶς θυσίας, τῆς θυσίας ἑαυτοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, τοὺς οὐρανούς, ποιήσας αἰωνίαν ἐξιλέωσιν διὰ πάντας τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν Θεὸν διὰ μέσου αὐτοῦ.

Ἔχοντες, λοιπόν, ἀδελφοί, γράφει ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, παρρησίαν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ Ἅγια διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔχοντες ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἂς πλησιάζωμεν μετὰ ἀληθινῆς καρδίας καὶ πλήρεις πίστεως (Ἑβρ. ι΄. 19) τ. ἔ. μὲ πλήρη πεποίθησιν εἰς τὴν ἐπάρκειαν τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ Θεοῦ μὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς δι᾽ αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν ἑτοιμότητα αὐτοῦ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ ἀπαντᾷ εἰς ὅλα τὰ αἰτήματα, τὰ ὁποῖα προσφέρονται σύμφωνα πρὸς τὸ θέλημά του.

Αὐτὴ ἡ ἀμετάθετος καὶ ἐπαρκὴς ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ εἶνε ὁ λόγος τῆς παρρησίας μας ὅταν προσερχόμεθα εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος· ὡς μᾶς λέγεται «Ὅθεν δύναται καὶ νὰ σώζῃ ἐντελῶς τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν Θεὸν δι᾽ Αὐτοῦ, ζῶν πάντοτε διὰ νὰ μεσιτεύῃ ὑπὲρ αὐτῶν» (Ἑβρ. ζ΄. 25).

Οὕτω πως ὁ Θεός, συμφιλιωθεὶς μὲ ἡμᾶς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προσερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ὡς εἰς ***Πατέρα****, καὶ διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν τὸ μέγα τοῦτο προνόμιον, μᾶς στέλλει τὸ «Πνεῦμα τῆς υἱοθεσίας διὰ τοῦ ὁποίου κράζομεν: Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ». Ὁ δὲ Σωτὴρ μᾶς ἐνθαρρύνει νὰ λαμβάνωμεν παρρησίαν, θάρρος ἀπὸ τὴν προσφιλῆ αὐτὴν συγγέ-*

νειαν, λέγων εἰς ἡμᾶς: «Ἐάν λοιπόν σεῖς πονηροὶ ὄντες ἐξεύρητε νὰ δίδητε καλὰς δόσεις εἰς τὰ τέκνα σας, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατήρ σας ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς θέλει δώσει ἀγαθὰ εἰς τοὺς ζητοῦντας παρ᾿ αὐτοῦ;» (Ματθ. 7, 11).

Καὶ αὐτὸ μᾶς φέρει νὰ ἐξετάσωμεν:

3. Διατί πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος;

Πολλαὶ εἶνε αἱ ἀνάγκαι τοῦ Χριστιανοῦ καὶ ἡ προσευχὴ εἶνε τὸ μέσον διὰ νὰ τὰς πληρώσῃ, διότι «ἐν παντὶ πράγματι ἃς γνωρίζωνται τὰ ζητήματά σας πρὸς τὸν Θεὸν μετ᾿ εὐχαριστίας διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς δεήσεως» (Φιλ. δ΄.6). Ἀλλ᾿ αἱ δύο μεγαλείτεραι εἶνε ἔλεος καὶ χάρις, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐδάφιόν μας, «διὰ νὰ λάβωμεν ἔλεος καὶ εὕρωμεν χάριν».

Ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἀνάγκη τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου εἶνε τὸ ἔλεος. Ὅλοι ἔχομεν ἀνάγκην ἐλέους εἰς τὴν καλλίστην ἡμῶν κατάστασιν, ὡς καὶ εἰς τὴν χειρίστην· Ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ εὐτυχίᾳ καὶ ἐν τῇ δυστυχίᾳ καὶ ἐν τῇ χαρᾷ καὶ ἐν τῇ λύπῃ καὶ ἐν τῇ πνευματικῶς καλῇ καταστάσει καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ καταπτώσει καὶ στενοχωρίᾳ.

Ἔχομεν ἀνάγκην καὶ τῆς χάριτος, ἵνα μᾶς βοηθῇ νὰ ἀνθιστάμεθα καὶ νὰ νικῶμεν τοὺς πειρασμούς, νὰ ζῶμεν ζωὴν ἁγίαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸ τέλος ν᾿ ἀπαντήσωμεν τὸν θάνατον μὲ θάρρος καὶ χαράν. Ἔχομεν χρείαν τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἐλέους διὰ πάσας τὰς ἀνάγκας ἡμῶν τὰς σωματικὰς καὶ τὰς πνευματικάς. «Ἐπικαλοῦ ἐμὲ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως καὶ θέλεις μὲ δοξάσει» (Ψαλ. 50,15). «Ἔκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσε καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἠλευθέρωσεν αὐτούς» (Ψαλ. 35,17). Ὅλαι αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ δύνανται νὰ πληρωθῶσι, ἐὰν πλησιάζωμεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὠνομάζετο ἱλαστήριον, ὅπου ὁ Λαὸς συνωμίλει μὲ τὸν Θεὸν διὰ μέσου τοῦ Ἀρχιερέως των, ὅστις ἔκαμνεν ἱλασμὸν ὑπὲρ αὐτῶν. Ὑπάρχουσι πολλαὶ ἄλλαι ἀκόμη μεγάλαι καὶ πολύτιμοι ὑποσχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνθαρρύνουν τοὺς πιστοὺς νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ λάβωσιν ἔλεος καὶ χάριν πρὸς βοήθειαν ἐν καιρῷ χρείας.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ θέμα τοῦτο τοῦ θρόνου τῆς χάριτος δεικνύει τὸ μέγα προνόμιον τῶν πιστῶν. Αὐτοὶ δύνανται ἐλευθέρως νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος δι᾿ ἔλεος καὶ χάριν πρὸς βοήθειαν ἐν παντὶ καιρῷ χρείας. Πόσον μέγα εἶνε τὸ προνόμιον αὐτό! Πόσον χάνουν οἱ μὴ κάμνοντες καθόλου χρῆσιν αὐτοῦ ἢ ἀμελοῦντες αὐτό!

Τὸ ἐδάφιον ἀκόμη δεικνύει τὴν μωρίαν καὶ τὸ ἄτοπον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσφεύγουσιν εἰς ἁγίους διὰ βοήθειαν. Μόνον ὁ Θεός, ὁ μεγαλόχαρος Θεὸς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς χάριτος καὶ προσκαλεῖ πάντας μετὰ παρρησίας νὰ προσέρχωνται πρὸς αὐτὸν δι᾿ ἔλεος, χάριν καὶ βοήθειαν. Ὦ ἄνθρωπε, δὲν εἶνε ὑπεραρκετὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ; διατὶ προστρέχεις νὰ ζητήσῃς τὴν χάριν παρ᾿ ἄλλου;

Καὶ τώρα εἰς τὸν Θεὸν τὸν Πατέρα, τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς χάριτος· τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἱερέα ἡμῶν τὸν μέγαν, τὸν καθήμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καὶ μεσιτεύοντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Θρόνου, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ

Ἅγιον, τὸ βοηθοῦν ἡμᾶς νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν Θρόνον, ἔστω δόξα, τιμὴ καὶ εὐχαριστία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Σωτ. Π. Κιτάνος

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)
(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γ'.

Περὶ ἑρμηνείας τῶν παραβολῶν.

Αἱ παραβολαὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὡραῖαι κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν μορφήν, εἶναι ἔτι ὡραιότεραι ἐσωτερικῶς—ἑκάστη αὐτῶν εἶναι ὡς πυξὶς χρυσῆ ἀπαραμίλλου τέχνης, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἐναποτεθειμένοι ἔτι ὡραιότεροι καὶ μεγαλειτέρας ἀξίας πολύτιμοι λίθοι, ἢ ὡς καρπὸς ὡραῖος τὴν ὄψιν, οὗτινος ἡ ἐσωτερικὴ γλυκύτης εἶναι ἔτι ἀπολαυστικωτέρα. Ἡ εὕρεσις λοιπὸν τοῦ χρυσοῦ κλειδίου, ὅπερ θὰ ἀνοίξῃ τὴν πυξίδα ταύτην καὶ θὰ ἀποκαλύψῃ τὸν ἐν αὐτῇ κεκρυμμένον θησαυρὸν—ἡ ἀνατομὴ τοῦ ὡραίου καρποῦ εἰς τρόπον, ὥστε ὁλόκληρον αὐτοῦ τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ οὐράνιος χυμὸς νὰ θρέψῃ καὶ δροσίσῃ τὴν ψυχήν,—ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ φροντὶς τῶν μελετώντων τὰς Γραφάς. Καὶ εἰς τὸ ἐγχείρημα τοῦτο τῆς ἑρμηνείας τῶν παραβολῶν, ἓν ζήτημα διαρκῶς καὶ εἰς πᾶν βῆμα μᾶς συναντᾷ: Πόσαι καὶ ποῖαι ἐκ τῶν λεπτομερειῶν ἑκάστης παραβολῆς ἔχουσιν εἰδικὴν σημασίαν; Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου αἱ γνῶμαι τῶν ἑρμηνευτῶν διεστησαν οὐκ ὀλίγον. Ὑπῆρξαν οἱ λέγοντες: «Αὕτη ἡ λεπτομέρεια δὲν εἶναι εἰμὴ συμπλήρωσις τῆς σκηνοθεσίας τῆς παραβολῆς καὶ δὲν ἐγκρύπτει οὐδεμίαν διδασκαλίαν. Ἡ ἄλλη λεπτομέρεια σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ ζωηροτέραν καὶ ἐντυπικωτέραν τὴν ὅλην εἰκόνα τῆς παραβολῆς, ἢ νὰ καταστήσῃ τὴν ἀφήγησιν σαφεστέραν καὶ ἀληθοφανεστέραν, νὰ συνδέσῃ τὰ διάφορα τῆς ἀφηγήσεως μέρη, ὅπως εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν ὑπάρχουν διάδρομοι, ὧν ὁ μόνος προορισμὸς εἶναι νὰ ἀποτελοῦν τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου δωματίου (1).

Ὁ Χρυσόστομος πολλαχοῦ παραινεῖ τοὺς ἀκροατάς του νὰ μὴ ζητῶσι νὰ ἐξαγάγωσιν ἑρμηνείας βεβιασμένας ἑκάστης λεπτομερείας μιᾶς οἱασδήποτε παραβολῆς, πολλάκις δὲ ἑρμηνεύων παραβολήν τινα, ἐξηγεῖ τὰ ἔχοντα ἀνάγκην ἀναπτύξεως, διακόπτει δὲ λέγων:

(1) Ὁ Τερτυλλιανὸς ἐρωτᾷ (De Pudicitia, 9): «Διατὶ ἑκατὸν πρόβατα; Διατὶ δέκα δραχμαί; Καὶ τὶ τὸ σάρωθρον τῆς γυναικός;» Καὶ ἀποφαίνεται ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι καὶ αἱ τοιαῦται λεπτομέρειαι οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ἔννοιαν ἐμπερικλείουν, ὡς τινες ἐφαντάσθησαν.

«Τἄλλα μὴ περιεργάζου» Ὡσαύτως ὁ Θεοφύλακτος, (2) ὁ Ὠριγένης καὶ ἄλλοι. Ἀφ᾽ ἑτέρου ὁ Αὐγουστῖνος, ἂν καὶ ποῦ καὶ ποῦ παραδέχεται τὸν αὐτὸν κανόνα, μᾶλλον τοῦτο πολλάκις ἐπεκτείνει τὴν ἑρμηνείαν καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν. (3) Εἰς τὸ αὐτὸ λάθος περιπίπτει συχνάκις καὶ ὁ Ὠριγένης, καὶ ὀλίγοι τινες ἐκ τῶν νεωτέρων ἑρμηνευτῶν.

Ἐξ ἄλλου ὅμως εἶναι τολμηρὸν ἅμα καὶ ἐπικίνδυνον νὰ ζητῶμεν νὰ ἀπογυμνώσωμεν πάσης βαθυτέρας ἐννοίας τὰς ῥήσεις τῆς Γραφῆς, καὶ χρειάζεται μεγίστη προσοχή, μήπως θέτοντες κατὰ μέρος τὰ ἐπουσιώδη, συμπεριλάβωμεν καὶ οὐσιώδη τινα, ὧν ἤθελε μᾶς διαφύγει ἡ πλουσία πνευματικὴ διδασκαλία.

Ὅταν λ. χ. ὁ Καλβῖνος λέγῃ ὅτι εἰς τὴν παραβολὴν τῶν Δέκα Παρθένων τὸ ἔλαιον οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν, ἢ ὁ Στὸρρ δὲν παραδέχεται ὅτι εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ ἐκ τῆς πατρικῆς στέγης ὑποσημαίνεται ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Οὐρανίου αὐτοῦ Πατρός, καθίσταται ἀμέσως φανερὸν ὁπόσης ἀποστερούμεθα χρησίμου καὶ ἐπαγωγοῦ διδασκαλίας ἐκ τῶν παραβολῶν ὑπὸ τῶν ἀκολουθούντων τοιούτους ἑρμηνευτικοὺς κανόνας. Ἀκολουθοῦντες δὲ ἡμεῖς ὁδὸν μέσην μεταξὺ τῶν δύο ὡς ἄνω ἀκροτήτων, θὰ παραδεχθῶμεν μετὰ τοῦ Θόλουκ ὅτι «οὐδὲν πρέπει εἰς μίαν παραβολὴν νὰ θεωρῶμεν ἐπουσιῶδες, εἰμὴ ὁσάκις τὸ νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸ οὐσιῶδες ἤθελε διαταράξει ἢ ἐπηρεάσει τὴν ἑνότητα τῆς ὅλης παραβολῆς».

Εἰς τὴν διάκρισιν τῶν οὐσιωδῶν καὶ ἐπουσιωδῶν λεπτομεριῶν μιᾶς παραβολῆς εἶναι χρήσιμον πρωτίστως νὰ συλλάβωμεν σαφῶς καὶ συγκεκριμένως τὴν κεντρικὴν ἀλήθειαν, ἣν προτίθεται νὰ διδάξῃ ἡ παραβολὴ ἐκείνη, καὶ νὰ διακρίνωμεν τὴν ἀλήθειαν ταύτην καθαρῶς ἀπὸ πᾶσαν συγγενῆ ἀλήθειαν, ἥτις πλησιάζει πρὸς ταύτην.

Ἕτερος χρήσιμος κανὼν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν παραβολῶν εἶναι ὁ ἑξῆς: Ὅπως εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ***μύθου*** ὁδηγοὶ ἀσφαλεῖς εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ (τὸ λεγόμενον ***προμύθιον***) καὶ τὸ συμπέρασμα (τὸ λεγόμενον ***ἐπιμύθιον***), οὕτω καὶ εἰς τὴν παραβολὴν πρέπει μεγίστη προσοχὴ νὰ δίδηται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτῆς (ὀνομασθέντα ὑπό τινων ***προπαραβολὴ*** καὶ ***ἐπιπαραβολή***), διότι ταῦτα ἀποτελοῦσι πολύτιμα βοηθήματα εἰς τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν καὶ οὐδέποτε σχεδὸν ἐλλείπουσιν ἐκ τῶν παραβολῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἂν καὶ δὲν ἔχουσι πάντοτε τὴν αὐτὴν μορφήν. Οὕτω λ. χ. ἐνίοτε τὸ συμπέρασμα δίδεται ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου (Ματθ. κβʹ. 14, κεʹ. 13), ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ θεοπνεύστου Εὐαγγελιστοῦ (Λουκ. ιεʹ, 1, 2, ιηʹ. 1), ἐνίοτε ἐν εἴδει προλόγου ἐν ἀρχῇ τῆς παραβολῆς (Λουκ. ιηʹ. 9, ιθʹ, 11), ἐνίοτε ὡς ἐπίλογος εἰς τὸ τέλος (Ματθ. κεʹ. 13, Λουκ. ιςʹ 9), ἐνίοτε

2) Κατὰ Λουκ. 16: «Πᾶσα παραβολὴ πλαγίως καὶ εἰκονικῶς δηλοῖ πραγμάτων τινων φύσιν οὐ κατὰ πάντα ἐοικυῖα τοῖς πράγμασιν ἐκείνοις, δι᾽ ἃ παρελήφθη. Διὸ οὐδὲ χρὴ πάντα τὰ μέρη τῶν παραβολῶν λεπτῶς πολυπραγμονεύεσθαι, ἀλλ᾽ ὅσον ἔοικε τῷ προκειμένῳ καρπουμένους. Τὰ λοιπὰ ἐάν, ὡς τῇ παραβολῇ συνιστάμενα καὶ μηδὲν πρὸς τὸ προκείμενον συμβαλλόμενα».

3) Ὡς λ. χ. εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ, (Quaest. Evang. 2 33).

ὡς πρόλογος καὶ ἐπίλογος (Ματθ. ιη΄. 23, 35, κ΄, 1—15, Λουκ. ιβ΄. 16—20).

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει καὶ τὴν ἑξῆς ἀλήθειαν— ὅτι αἱ παραβολαὶ δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιῶνται ὡς ἀρχικαὶ πηγαὶ δογμάτων. Ὅσα δόγματα στηρίζονται εἰς σαφῆ καὶ ρητὴν διδασκαλίαν τῶν Γραφῶν δύνανται νὰ σαφηνισθῶσιν ἢ καὶ νὰ ἐπιβεβαιωθῶσι διὰ τῶν παραβολῶν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐξαγάγῃ τις ἐκ παραβολῆς δόγμα πίστεως μὴ στηριζόμενον εἰς ἄλλην ρῆσιν τῶν Γραφῶν. Τοῦτο εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένον ἀξίωμα τῆς θεολογίας, τὸ ὁποῖον ὅμως πολλάκις ἐλησμονήθη, ὅταν θεολόγοι τινές, ζητοῦντες νὰ ὑποστηρίξωσιν ἰδέαν τινα, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν εὕρισκον καμμίαν ρητὴν βάσιν ἐν τῇ Ἁγ. Γραφῇ, κατέφυγον εἰς τὰς παραβολάς. Οὕτω λ. χ. ὁ Καθολικὸς καρδινάλιος Βελλαρμίν, εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ λησταὶ πρῶτον «ἐξέδυσαν» τὸν ταξειδιώτην καὶ ἔπειταν ἐπλήγωσαν αὐτόν, ἐξάγει τὴν κύρωσιν τῆς ἰδιαιτέρας διδασκαλίας τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔκαμον τὴν μεγίστην τοιαύτην κατάχρησιν τῶν παραβολῶν, ἦσαν τὸ πάλαι οἱ Μανιχαῖοι καὶ πρὸ πάντων οἱ Γνωστικοί, οἵτινες εἰς τὰς παραβολὰς ἀνεύρισκον, διὰ βεβιασμένων ἑρμηνειῶν, στηρίγματα διὰ τὰς πεπλανημένας καὶ τελείως ἀντιχριστιανικὰς δοξασίας αὐτῶν. Περὶ αὐτῶν ὁ Εἰρηναῖος λέγει λίαν παραστατικῶς ὅτι μεταχειριζόμενοι οὕτω τὰς παραβολάς, ὁμοιάζουσι μὲ ἄνθρωπον ὅστις καταστρέφει καὶ διαλύει μίαν ψηφιδωτὴν εἰκόνα, παριστῶσαν ἕνα βασιλέα, καὶ ἔπειτα μὲ τὰ αὐτὰ ἀποσυντεθέντα ψηφία συνθέτουσι νέαν εἰκόνα, ἥτις παριστᾷ κῦνα ἢ ἀλώπεκα, καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς πρότερον εἰκών, ἐπειδὴ συνίσταται ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων (Κατὰ Αἱρ. 1, 8).

Ὅπως δὲ οἱ Γνωστικοὶ τὸ πάλαι, οὕτω καὶ μεταγενέστεραι αἱρέσεις, ὡς ἡ τῶν Καθαρῶν, τῶν Βογομίλων, κτλ. ἐστήριξαν εἰς παρερμηνείας τῶν παραβολῶν τὰς ἑτεροδιδασκαλίας αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους διάφοροι θεολόγοι περιέπεσαν εἰς πλάνας, βασιζόμενοι εἰς ἀλλοκότους ἑρμηνείας τῶν παραβολῶν, ὡς ἡ λεγομένη «ἱστορικοπροφητικὴ» σχολὴ τοῦ Κοκκηΐου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, οἵτινες ἐξέλαβον ἁπάσας τὰς παραβολὰς ὡς προφητείας!

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

Α΄

Ἡ παραβολὴ τοῦ σπείροντος.

Ματθ. ιγ΄. 3—8 καὶ 18—23. Μάρκ. δ΄ 4—8 καὶ 14—21.
Λουκ. η΄. 5—8 καὶ 11—15.

Ὁ Ματθαῖος προφανῶς παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τὰς παραβολάς, ἃς ἀναγράφει εἰς τὸ 13ον αὐτοῦ κεφάλαιον, ὡς τὰς πρώτας, ἃς ἐλάλησεν ὁ Κύριος ἡμῶν. Μὲ τὴν παραβολὴν λοιπὸν τοῦ σπείροντος, ὁ Κύριος ἐγκαινιάζει

τρόπον διδασκαλίας, ὃν διὰ πρώτην φορὰν ἐχρησιμοποίει. Τοῦτο ἄλλως τε ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἐρωτήσεως τῶν μαθητῶν: «**Διατί λαλεῖς πρὸς αὐτοὺς διὰ παραβολῶν;**» (ἐδ. 10)· ἡ δὲ ἀπάντησις τοῦ Ἰησοῦ (ἐδ. 11—17) ἐξηγεῖ διατί μεταχειρίζεται τὴν νέαν ταύτην μέθοδον διδασκαλίας. Ἐπίσης σημειωτέον ὅτι τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος φαίνεται θεωρῶν ὡς θεμελιώδη, διότι ἐκ τῆς κατανοήσεως αὐτῆς θὰ ἐξαρτηθῇ καὶ ἡ κατανόησις τῶν κατόπιν παραβολῶν: «Δὲν ἐξεύρετε τὴν παραβολὴν ταύτην; Καὶ πῶς θέλετε γνωρίσει πάσας τὰς παραβολάς;» (Μάρκ. δ'. 13).

Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τῶν Εὐαγγελίων ἔχομεν τόσον πολλὰς παραβολὰς συγκεντρωμένας ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅσον εἰς τὸ ἀνωτέρω κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου. Μόνον ἐν Λουκ. ιε'. καὶ ις'. ἔχομεν ἑτέραν ὁμάδα ἐκ πέντε παραβολῶν, ἃς ὁ Κύριος ἐλάλησε συγχρόνως καὶ ἐν συνεχείᾳ. Εἰς τὸ ὡς ἄνω κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου φέρεται ὁ Κύριος ὡς λαλήσας ἑπτὰ παραβολὰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν—τέσσαρας, καθ' ἣν ὥραν ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τὸν ὄχλον, καὶ τρεῖς βραδύτερον ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἡ πρώτη τῶν ἑπτὰ τούτων παραβολῶν εἶναι ἡ τοῦ σπείροντος, ἥτις στηρίζεται, ὡς τόσαι ἄλλαι, εἰς μίαν τῶν συνηθεστάτων ἀσχολιῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκεῖ τριγύρω ἐξετείνοντο, ἀγροὶ καλλιεργημένοι· τί τὸ φυσικώτερον, ἐὰν ὁ Κύριος ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰς ἐσπαρμένας ταύτας ἐκτάσεις, ἔλαβεν ἐκεῖθεν τὴν εἰκόνα, ἥτις τῷ ἐχρειάζετο διὰ τὴν παραβολήν του, καὶ ἥτις ἦτο ἡ μᾶλλον καταληπτὴ εἰς τοὺς ἀκροατάς του;

Ὁ παραλληλισμὸς τῆς σχέσεως τοῦ διδάσκοντος καὶ τῶν διδασκομένων πρὸς τὴν τοῦ σπείροντος καὶ τῆς σπειρομένης γῆς, τῆς διδασκομένης ἀληθείας πρὸς τὸν σπειρόμενον σπόρον, εἶναι παραλληλισμὸς τόσον σύμφωνος πρὸς τὰς ἀναλογίας μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ὥστε δὲν ἐκπληττόμεθα συναντῶντες αὐτὸν ὄχι μόνον εἰς ἄλλα χωρία τῶν Γραφῶν (Α'. Πέτρ. α'. 23, Α'. Ἰωάν. γ'. 9), ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα πάντων τῶν σοφωτέρων Ἐθνικῶν (1), πάντων ὅσοι ἠννόησαν τὶ σημαίνει διδασκαλία καὶ τίνος εἴδους ἐπίδρασιν ζητεῖ τὸ πνεῦμα ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἄλλων ἀνθρώπων, μεταδίδον εἰς αὐτοὺς ζώσας καὶ γονίμους ἀληθείας.

Ἐξ ὅλων δὲ τῶν διδασκαλιῶν, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐκεῖνος, ὅστις, σπειρόμενος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, εἶναι ἱκανὸς νὰ βλαστήσῃ καὶ καρποφορήσῃ θαυμασίως—νὰ μεταμορφώσῃ καὶ ἀναγεννήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς νέαν καὶ αἰώνιον ζωήν. Εἶναι δὲ ἀναμφίβολον ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἠννόει Ἑαυτὸν (καὶ κατόπιν τοὺς ἀποστόλους καὶ μαθητὰς Αὐτοῦ) ὡς τὸν σπορέα τοῦ καλοῦ σπόρου, ἂν καὶ δὲν τὸ λέγει εἰς τὴν ἑρμηνείαν, ἣν ἔδωκε τῆς προκειμένης παραβολῆς.

(ἀκολουθεῖ).

---

(1) Τοῦ Ἀριστοτέλους, Πλουτάρχου, Φίλωνος, Κικέρωνος, Σενέκα καὶ πολλῶν ἄλλων.

ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΓΡΑΦΗ

ὑπὸ Ρ. Α. ΤΟΡΡΕΫ (**R. A. Torrey**)

(ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ὁ ἄδικος οἰκονόμος.

Ἐν Λουκᾷ ις΄ 1—14 ἀναγινώσκομεν τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ καταχραστοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ. Τὴν παραβολὴν αὐτὴν παρεξηγήσαντες οὐκ ὀλίγοι ἀναγνῶσται τῶν Γραφῶν διεῖδον ἐν αὐτῇ μίαν ἀνεξήγητον ὑπεράσπισιν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐπιτηδειότητος τοῦ καταχραστοῦ ἐκείνου καὶ μίαν παρότρυνσιν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅπως μιμηθῶσι τὰς μεθόδους ἐκείνου. Ἐσκανδαλίσθησαν δηλ. ἀναγινώσκοντες τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ: «Καγὼ ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς».

Ὁμολογουμένως, ἡ ἐπιπολαία ἀνάγνωσις τοῦ χωρίου τούτου δυνατὸν πρὸς στιγμὴν νὰ κλονίσῃ τὸν ἀναγνώστην, ἡ προσεκτικὴ ὅμως ἀνάλυσις αὐτοῦ ἀποδεικνύει ὅλως ἀντίθετον ἔννοιαν καὶ συμπέρασμα.

Ἐν πρώτοις, δὲν πιστεύομεν ὅτι τὸ ἐδάφιον 8 τοῦ ἐν λόγῳ κεφαλαίου δύναται σοβαρῶς νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐκφράζον ἐπαινετικὴν κρίσιν τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ ἀδίκου οἰκονόμου. Τὸ «καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησε», ἀναφέρεται εἰς τὸν κύριον τοῦ ὑπηρέτου ἐκείνου, ὄχι εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις, μακρὰν τοῦ νὰ ἐπαινέσῃ τοῦτον, τὸν χαρακτηρίζει ὡς ἄδικον καὶ καταχραστήν, καὶ ἀμέσως προσθέτει ὅτι, ἀπὸ κοσμικῆς ἀπόψεως, οἱ τοιαῦτα πράττοντες εἶναι γνωστικώτεροι ἀπὸ τοὺς ὁμολογοῦντας ἑαυτοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Θεοῦ: «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τῶν ἑαυτῶν εἰσί». Θέλει μὲ τοῦτο νὰ τονίσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι λαμβάνουν περισσοτέραν πρόνοιαν ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὰ κοσμικά των συμφέροντα παρ' ὅ,τι λαμβάνουν οἱ θρῆσκοι, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὰ αἰώνια αὐτῶν συμφέροντα. Τοῦτο δυστυχῶς ἀληθεύει καὶ σήμερον ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ. Πόσον μικρὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες, ἂν καὶ παραδεχόμενοι καὶ ὁμολογοῦντες ὅτι ἡ παροῦσα πρόσκαιρος ζωὴ εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῆς αἰωνιότητος, ζοῦν καὶ πολιτεύονται καὶ μεριμνοῦν πρωτίστως περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς. Τοὐντίον παρατηροῦμεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν Χριστιανῶν καταβάλλουν τὰς καλλιτέρας των προσπαθείας καὶ δαπάνας ὅπως διαπρέψωσι καὶ ἐπιτύχωσιν εἰς τὰς κοσμικάς των ὑποθέσεις ἢ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἀρκούμενοι εἰς ἐλαχίστην μέριμναν καὶ ἐλάχιστον κόπον, ὅσον ἀφορᾷ τὰ πνευματικά των συμφέροντα ἤτοι ὅσον τοῖς ἐπιτρέπει ἡ συνείδησις αὐτῶν.

Ὁ Χριστὸς συγκρίνων τὴν προνοητικότητα τοῦ κοσμικοῦ ἀνθρώπου πρὸς

ἀμεριμνησίαν τοῦ κατ' ὄνομα μόνον πνευματικῶν ἀνθρώπων, τονίζει τοῦτο, ὅτι ἀναλόγως τοῦ φωτὸς καὶ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας κατέχουν οἱ πρῶτοι, οἱ γνωρίζοντες μόνον τὴν παροῦσαν ζωήν, καὶ κρίνοντες ταύτην ἀπὸ περιωρισμένης καὶ γηΐνης ἀπόψεως, οὗτοι εἶναι ἐν τούτοις συνεπέστεροι καὶ λογικώτεροι τῶν γνωριζόντων τὴν ζωὴν ἀπὸ εὐρυτέρας ἀπόψεως καὶ ἀπὸ τὸ φῶς τῆς αἰωνιότητος, ἣν ὅμως δὲν ἐκτιμῶσιν ὅπως ἔπρεπε, ζῶντες ἐν ἀμεριμνησίᾳ περὶ αὐτῆς. Δὲν εἶναι δὲ τὸ ἄνω χωρίον τὸ μόνον τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπου συγκρίνεται ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος πρὸς τὸν ζῶντα κατὰ Θεόν, ὡς ἐν Λουκᾷ ιη'. 6, 7· ια'. 5—8· Ματθ. ιβ'. 11, 12.

Ἡ δευτέρα δυσκολία ἥτις παρουσιάζεται ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, εἶναι ἡ προτροπὴ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ: «Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς». Χωρίον δυσνόητον. Ἐν πρώτοις, τί ἐστι μαμωνᾶς; Εἶναι λέξις σημαίνουσα τὸν πλοῦτον ἢ τὸ χρῆμα, ἐκ τοῦ ὀνόματος Συριακῆς τινος θεότητος—τοῦ θεοῦ τοῦ Πλούτου, Μαμωνᾶ. Τὸ δὲ «μαμωνᾶς τῆς ἀδικίας» ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν πλοῦτον ἢ τὸ χρῆμα, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐξ ἀδικιῶν. Πράγματι, τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν ἐξυπηρετεῖ κυρίως τὸ χρῆμα, ῥίζα δὲ πάντων τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία (Α'. Τιμ. ϛ'. 9, 10). Ἡ παραίνεσις τοῦ Κυρίου «Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας», σημαίνει «Κάμετε εἰς ἑαυτοὺς φίλους διὰ τοῦ ἐμπιστευθέντος εἰς ὑμᾶς χρήματος, μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ τῶν στερουμένων χρημάτων, ἵνα ὅταν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, γίνητε δεκτοὶ εἰς τὰς ἐπουρανίους μονάς». Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐκφράζει κατὰ διαφόρους τρόπους ὁ Κύριος, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ Του, ὡς λ. χ. ὅταν λέγῃ: «Θησαυρίζετε εἰς ἑαυτοὺς θησαυροὺς ἐν Οὐρανῷ ὅπου σκεῦος καὶ σκωρία δὲν εἰσέρχονται καὶ κλέπται δὲν διατρυποῦσι καὶ κλέπτουσι». Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων ἐνέχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, τοῦ νὰ μὴ ἀποταμιεύσωμεν δι' ἑαυτοὺς τὸ χρῆμα ἢ τὰ τάλαντα, ἅτινα ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ἀλλὰ νὰ μεταχειριζώμεθα ἐπωφελῶς, ὑπὲρ τῶν ἐχόντων ἀνάγκην τούτων, —τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ ἰδίως—διαθέτοντες τὰ κεφάλαια ταῦτα εἴτε ἠθικὰ εἴτε ὑλικὰ εἰς οὐράνια καὶ ἄφθαρτα χρεώγραφα, οὕτως εἰπεῖν, (Ματθ. ϛ'. 19, 21, ιθ', 21, 29, κε'. 40, Α' Τιμ. ϛ'.κ17—19, Παροιμ. ιθ'. 17). Καὶ ὅτι οὕτως ἐννόησαν τὴν διδασκαλίαν ταύτην τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀκροαταὶ Αὐτοῦ, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἐδαφίου 14: «Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι, φιλάργυροι, ὑπάρχοντες καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν».

Ἐκ τούτων πάντων σαφῶς καταφαίνεται, ὅτι ὄχι μόνον τὴν ἀδικίαν καὶ πονηρίαν τοῦ ἀδίκου ὑπηρέτου δὲν ἐπῄνεσεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ ὅτι μετεχειρίσθη τὴν παραβολὴν ταύτην, ἵνα διδάξῃ καὶ τονίσῃ τὴν μεγάλην ἀλήθειαν, τὴν τόσον ἄλλως τε ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἐποχήν μας σήμερον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διαχειριστὴς μόνον τοῦ χρήματος, τὸ ὁποῖον κατέχει, καὶ ὅτι ὁ ἐξοδεύων αὐτὸ εἰς ἀπολαύσεις τῆς προσκαίρου καὶ ἀπατηλῆς παρούσης ζωῆς, ἀντὶ νὰ τὸ ἐξοδεύῃ οὕτως ὥστε νὰ τῷ ἀποδίδει «τόκον» καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα, εἶναι μωρὸς καὶ ποταπός. Τὴν δὲ μωρίαν ταύτην λέγει ὁ Κύριος καταισχύνει ἡ περὶ τοῦ κοσμικοῦ πλούτου εὐφυΐα καὶ προνοητικότης τῶν «υἱῶν τοῦ κόσμου τούτου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.'

Ἡ ἐποχὴ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου.

Κοινῶς ἀκούομεν ὅτι καὶ ὁ Παῦλος καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐλανθάσθησαν ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς Δευτέρας Παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἀναφέρεται τὸ χωρίον κατὰ Ματθαῖον κδ'. 34 καὶ τὰ παράλληλα χωρία τῶν ἄλλων Εὐαγγελίων—Μάρκ. ιγ'. 30. καὶ Λουκ. κά, 32– καὶ διάφορα χωρία τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Κύριον, οἱ ταῦτα λέγοντες ἀναφέρουσι τοὺς ἐν Ματθ. κδ'. 34 λόγοι Αὐτοῦ: «Οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται», ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν ὁ Κύριος ὅτι ἡ γενεά, ἡ εὑρισκομένη ἐν τῇ ζωῇ, καθ' ὃν χρόνον εἶπε τοὺς λόγους τούτους, δὲν θὰ παρήρχετο, πρὶν ἢ ἐπιτελεσθῶσιν ὅλα τὰ γεγονότα, τὰ μνημονευόμενα ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐδαφίοις— ὅπερ προφανῶς εἶναι ἐσφαλμένον. Ἀλλ' ἐάν τις ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς ὁλόκληρον τὴν περικοπήν, θὰ πεισθῇ, ὅτι δὲν ἐδίδαξε τοιοῦτόν τι ὁ Κύριος. Ἐδίδαξε τοὐναντίον ὅτι διάφορα σημεῖα ἐπίγεια καὶ ἐπουράνια θὰ συμβῶσι (ἐδάφ. 29) καὶ ὅτι ταῦτα θὰ ἐξελιχθῶσι μὲ τόσην ταχύτητα, ὥστε ἡ γενεά, ἥτις ζῇ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν, δὲν θὰ ἔχῃ παρέλθει πρὸ τῆς τελείας πραγματοποιήσεως τῶν ἐν λόγῳ σημείων. Τὰ σημεῖα ἐκεῖνα δὲν ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζωνται διαρκούσης τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Κυρίου, οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γενεᾶς ἐκείνης, ἀλλὰ θὰ ἐμφανισθῶσιν ἀφεύκτως ποτέ, τότε δὲ θὰ ἐξελιχθῶσι τόσον ραγδαίως, ὥστε δὲν θὰ προφθάσῃ νὰ παρέλθῃ ἡ γενεὰ ἐκείνη, πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ φανῇ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει. Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ἑρμηνεία τοῦ χωρίου ἐκείνου, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ἐδαφίου 33, ὅπου σαφῶς λέγει ὁ Χριστός: «Ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν, ἐπὶ θύραις». Ἡ ἰδέα ἣν ἐκφράζουν αἱ λέξεις «ἡ γενεὰ αὕτη» τοῦ ἐδαφίου 34 ἐπαναλαμβάνεται ἐν Μάρκῳ ιγ', ἔτι δὲ σαφέστερον ἐκφράζεται ἐν Λουκᾶ κά. 25—32, ἡ δὲ σύγχυσις ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν προέκυψεν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἑρμηνεύσαντες αὐτοὺς δὲν ἐπρόσεξαν εἰς τὸν εἱρμὸν τῶν λόγων τούτων μὲ τὰ προηγούμενα.

Τινὲς ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὸ ***γενεὰ*** ὡς συνώνυμον μὲ τὴν ***φυλὴν*** —τὴν φυλὴν τὴν Ἰουδαϊκήν, καὶ αὐτοὶ ἡρμήνευσαν τὸ χωρίον; «Τὸ Ἰουδαϊκὸν δὲν θέλει παρέλθει δηλαδὴ δὲν θέλει ἀπολέσει τὴν φυλετικήν του, ἀτομικότητα, ἕωσοῦ ἐκπληρωθῶσι ταῦτα,—ἕωσοῦ ἔλθῃ ὁ Κύριος». Καὶ εἶναι γεγονὸς ἱστορικὸν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξίων προσοχῆς, ὅτι ἂν καὶ διεσπάρησαν ἤδη ἀπὸ πολλῶν αἰώνων οἱ Ἰουδαῖοι, ἀνὰ τὴν ὑφήλιον, διετήρησαν ὅμως ἀκέραιον τὸν φυλετικόν των χαρακτῆρα καὶ ὕπαρξιν, κατὰ τρόπον ἐκπληκτικόν.

Ἑτέρα ρῆσις τοῦ Κυρίου: «Ἀμήν, λέγω ὑμῖν, Εἰσί τινες τῶν ἐδῶ ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύονται θανάτου, ἕως αὐτοῦ» (Ματθ. ις'. 28, Μάρκ. θ'. 1, Λουκ. θ'. 27) ἐκρίθη καὶ αὐτὴ ὡς προλέγουσα πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐξεπληρώθησαν. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἐννοεῖ ὁ Χριστὸς ὅτι ἡ δευτέρα Αὐτοῦ ἔλευσις θὰ

ἐλάμβανε χώραν πρὶν ἢ ἀποθάνωσι τινὲς ἐκ τῶν παρευρισκομένων ἐκεῖ τὴν στιγμὴν ἐκείνην καταφαίνεται σαφῶς ὅταν ἀναγνώσῃ τις τὰ πρῶτα ἐδάφια τοῦ ἑπομένου κεφαλαίου, ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀνωτέρω. Ἐσφαλμένως ἐχωρίσθησαν τὰ δύο κεφάλαια ιϛ΄. ιζ΄. ἐκεῖ ὅπου ἐχωρίσθησαν, καθ᾽ ὅτι ἀποτελοῦν μίαν ἀδιάσπαστον συνέχειαν. Γνωστὸν βεβαίως τυγχάνει ὅτι ὁ χωρισμὸς τῶν Ἁγίων Γραφῶν εἰς κεφάλαια εἶναι ἔργον τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, καθότι τὰ πρωτότυπα χειρόγραφα κείμενα δὲν φέρουσι τὰς διαιρέσεις ταύτας. Ἐὰν δὲ συνδυάσωσι οἱ ἐν ἐδαφίῳ 28 λόγοι τοῦ Χριστοῦ μὲ τὰς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἑπομένου κεφαλαίου, εὐθὺς γίνεται σαφὴς ἡ ἔννοια αὐτῶν, σημαίνουσα τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν, τῆς ὁποίας ἐγένοντο αὐτόπται μάρτυρες οἱ παριστῶτες ἐν τῷ Ὄρει εἰς τὴν ἔνδοξον ἐκείνην ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου μαθηταί, Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωαννης, καὶ ἤκουσαν τὴν ἐξ οὐρανοῦ φωνήν, «Οὗτος ἐστι ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα» (Ματθ: ιζ΄. 5).

Ἀλλ᾽ ὁ Παῦλος δὲν εἶχεν ἐσφαλμένην ἰδέαν ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ ; Δὲν λέγει ἐν Α΄. Θεσσαλ. δ΄. 15—18: «Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ᾽ οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων συνάγεται ὅτι ὁ Παῦλος ἐπίστευεν ὅτι θὰ εὑρίσκετο ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου; Πιθανὸν νὰ ἐπίστευε καὶ νὰ ἤλπιζε τοῦτο· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν, ἦτο ὅτι οἱ ζῶντες κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου θὰ ἡρπάζοντο εἰς ἀπάντησιν Αὐτοῦ διὰ νὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ μετὰ τοῦ Κυρίου. Τὸν ἑαυτόν του δὲ κατατάσσει μετὰ τῶν τότε ζώντων, καθότι ἔζη ὅτε ἔγραφε τὰς λέξεις ταύτας καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁμιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ὡς μεταξὺ τῶν ζώντων. Ἀλλ᾽ εὐθὺς παρακατιὼν λέγει: «Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοὶ .... οἴδατε ὅτι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ ἔρχεται,» ἀναφερόμενος βεβαίως καὶ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας ἐκείνης οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ Πατήρ μου μόνος» (Ματθ. κδ΄. 36), καθὼς καὶ εἰς τὰ ἐν Πράξ. α΄. 7: «Οὐχ ὑμῶν ἔστι γνῶναι χρόνους καὶ καιρούς, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ».

Ὁ Παῦλος ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ προτρέπει τοὺς ζῶντας καὶ ἐπιζήσαντας προσφιλῶν νεκρῶν, ὅπως μὴ λυπῶνται διὰ τοὺς ἀποθανόντας, ὡς μὴ ἔχοντες ἐλπίδα, καθότι ἐκεῖνοι μὲν θέλουσιν ἀναστηθῇ καὶ ζήσει αἰωνίως μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν οὐρανῷ, οἱ δὲ ζῶντες (ἐν οἷς, φυσικῷ τῷ λόγῳ, κατατάσσει καὶ ἑαυτὸν ὡς μὴ ἀκόμη νεκρὸν) θέλουσιν ἁρπαγῇ εἰς τὸν ἀέρα εἰς συνάντησιν τοῦ Κυρίου. Δὲν προεξοφλεῖ τὴν ὥραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἐπειδὴ αὕτη θὰ ἔλθῃ ἀπροόπτως, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, ἐπιτρέπεται εἰς ἑαυτὸν νὰ ἐλπίσῃ ὅτι

καὶ αὐτὸς θὰ ἦναι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες θὰ ζῶσιν ὅταν ἔλθῃ Ἐκεῖνος(*).

Τὸ χωρίον τοῦτο ἑπομένως, ἀντὶ νὰ ἐνισχύῃ τὴν κατὰ τοῦ Παύλου μομφήν, ὅτι ἔκαμνεν ὑπολογισμὸν ἐσφαλμένον, ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, ἀποδεικνύει τὴν προσοχήν, μεθ' ἧς οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς ὁμιλοῦσιν ἀκόμη καὶ ὅταν ἐκφράζωσι τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ἐπιθυμίας καὶ ἐνδομύχους εὐχάς. Οὕτω περιεφρουρήθη ἡ ἀκρίβεια καὶ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ Εὐαγγελίου, κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἐναντίων καὶ τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἐπιπολαίως κρινόντων τὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Π. Γ. Δ.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(Συνέχεια)

Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Πρὸ τῆς ἐκχύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ὑπῆρχον, κατ' ἐλάχιστον ὑπολογισμόν, ἑκατὸν εἴκοσι μαθηταὶ ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσετέθησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τρεῖς χιλιάδες ψυχῶν ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα, κατόπιν τῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου ἰάσεως τοῦ χωλοῦ ἐν τῇ Ὡραίᾳ Πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ, ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἰς 5,000· ἀλλὰ πλὴν τούτου μανθάνομεν ἐν Πράξεσι β'. 47, ὅτι «ὁ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ», ὡς δὲ ἐκ τούτου δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησία περιελάμβανεν ὡς ἔγγιστα δέκα χιλιάδας μελῶν. Τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τὴν σύστασιν θέλομεν λοιπὸν ἐξετάσει εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, βιβλίον ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Συγγραφεὺς τῶν Πράξεων πανθομολογουμένως εἶναι ὁ Λουκᾶς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ 3ου Εὐαγγελίου, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος ἐν τῷ α' κεφαλαίῳ τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων, ἀποτελοῦντος τὴν χρονολογικὴν καὶ φυσικὴν συνέχειαν τοῦ Εὐαγγελίου ἐκείνου. Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καλύπτουσι χρονικὸν διάστημα τριάκοντα ἐτῶν, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἐν

(*) Σημ. μεταφραστοῦ. Ὁμοίως καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος (Β'. γ'.) περιγράφων τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς προτρέπει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἀγρυπνῶσι καὶ νὰ ἦναι ἕτοιμοι διὰ τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου καθ' οἱανδήποτε στιγμήν, κακίζει ὡς «ἐμπαίκτας» τοὺς μεμψιμοιροῦντας διὰ τὴν δῆθεν «βραδύτητα» τοῦ Κυρίου εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπαγγελίας τῆς ἐπιφανείας Αὐτοῦ, καὶ ἐπιλέγει: «Ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς μία ἡμέρα». Ἤτοι, δύναται ἐπὶ πολλὰς χιλιάδας ἐτῶν νὰ βραδύνῃ ἡ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου. Ὁλόκληρον τὸ ὡς ἄνω κεφάλαιον εἶναι ἀπαραίτητον βοήθημα διὰ τὴν κατανόησιν τῶν ὅσα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος γράφει ὁ Παῦλος, διότι ρητῶς τὸν ἀναφέρει ὁ Πέτρος λέγων: «Καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν».

Ρώμῃ διαμονῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἤτοι μέχρι τοῦ ἔτους 62 μ. Χ. Συνεγράφη ἑπομένως, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐν ἔτει 62 μ. Χ ἐν Ρώμῃ. Τοῦτο δὲ εἰκάζεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Λουκᾶς ἐν κεφ. κη΄. 16 ἀναφέρει τὴν ἄφιξίν του εἰς Ρώμην, μετὰ τοῦτο ὅμως οὐχὶ καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησίν του. Ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο ἐγράφη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ στερεῖται ἱκανοποιητικῆς ἀποδείξεως. Ἡ αὐθεντεία τῶν Πράξεων στηρίζεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀποδείξεων, ἐφ' ὧν καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Οὐδέποτε ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἠμφισβητήθη τὸ κῦρος τοῦ βιβλίου τούτου.

Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καίτοι ἀποτελοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς γενικὴ ἱστορία τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον παραλείπονται πολλαὶ ἐνδιαφέρουσαι σελίδες τῆς ἱστορίας τῶν πρώτων ἐκείνων χρόνων—τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων μετὰ τὴν ἐκεῖ ἐμφάνισιν τοῦ Παύλου, τὰ περὶ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ διαμονῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, περὶ τῆς ὁποίας δίδει νύξιν ὁ ἴδιος ἐν Γαλάταις α΄. 10, τὰ περὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Βαβυλωνίᾳ (Α΄ Πέτρου ε΄. 13) καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ περὶ τῆς ἱδρύσιως τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας καὶ τὰς περιπετείας τοῦ Παύλου, ἃς ὁ ἴδιος μνημονεύει ἐν Β΄. Κορ. ια΄. 25. Παραλείπεται ὡσαύτως ἐκ τῶν Πράξεων τὸ ἔργον τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, περιοριζομένου τοῦ βιβλίου τούτου κυρίως εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἵδρυσιν καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Θέμα καὶ σκοπὸς τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ συγγραφέως τοῦ βιβλίου τούτου ἦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου προαναγγελθείσης καθόδου καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐξιστορήσῃ τὸν τρόπον τῆς ἱδρύσεως καὶ ὀργανώσεως καὶ ἐπεκτάσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα ἔτη. Ἐκ τούτου ἐξαγόνται σπουδαιόταται ἀλήθειαι, διδάγματα πολυτιμότατα διὰ τοὺς Χριστιανοὺς ὅλων τῶν αἰώνων—ἡ ἀνάγκη πνευματικῆς ἀναζωπυρήσεως πρὸς προαγωγὴν τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ δράσεως, τόσον τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ τῶν ἐκκλησιῶν—τὰ γνωρίσματα τῆς τοιαύτης ἀναζωπυρώσεως καὶ τὸ μέσον τῆς παροχῆς αὐτῆς—τὸ χρέος παντὸς Χριστιανοῦ ὅπως προαγάγῃ καὶ ὑποστηρίξῃ τὸ Εὐαγγέλιον δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων καὶ ἐν ἀνάγκῃ διὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς ἐκχύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπετελέσθη συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' Αὐτοῦ δοθεῖσαν εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ παραγγελίαν, ὅπως παραμείνωσιν ἐν Ἱεροσολύμοις ἕωσοῦ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἐξ ὕψους δύναμις (Λουκ. κδ. 49) Ἐπανειλημμένως δὲ ὁ Κύριος εἶχε δηλώσει εἰς αὐτοὺς ὅτι μετὰ τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναχώρησίν Του ἤθελε πέμψει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅπως δι' αὐτοῦ συνεχισθῇ τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων (Ἰωάν. ιδ΄. 16, 17· ιε΄. 20· ιφ΄. 7—14).

Τὸ ἐξιλαστήριον ἔργον τῆς διαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν ἐπετελέσθη διὰ τῆς θυσίας τοῦ Ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου,

διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐπεφύλαξεν, ὁ Κύριος εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐὰν δὲ θεωρήσωμεν τὰ Εὐαγγέλια ὡς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων πρέπει νὰ θεωρήσωμεν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Ἡ πνευματικὴ ἀναζωπύρησις ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οὐδεμία πνευματικὴ πρόοδος εἶναι δυνατὴ ἄνευ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο καταδεικνύει σαφῶς ἡ παγκόσμιος πεῖρα τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξιστόρησις τῆς ἱδρύσεως καὶ προαγωγῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν πρῶτον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰῶνα. Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς ἐξ ὕψους ἐκείνης δυνάμεως ἐν Ἱεροσολύμοις, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν καὶ μᾶλλον καταπληκτικὴν ἐκδήλωσιν τῆς θείας ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν εἶδέ ποτε ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀπαρχὴ σειρᾶς ἀναζωπυρήσεων πνευματικῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐσημειώθησαν τὰ διάφορα στάδια τῆς προϊούσης κατακτητικῆς πορείας τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἡ ἀναγκαία προετοιμασία.

Ἕκαστον βῆμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τὰ πρόσω, πᾶσα νέα κατάκτησις, πᾶσα ἐπέκτασις αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα πνευματικῆς ἀναζωπυρήσεως, ταύτης δὲ προηγήθη τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ θεῖαι ἀλήθειαι τοῦ Εὐαγγελίου ἐγένοντο γνωσταὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἀναγραφόμενοι εἰς τὰς Πράξεις λόγοι τῶν Ἀποστόλων πρὸς Ἰουδαίους καὶ πρὸς Ἐθνικούς, εἶναι πρότυπα κηρυγμάτων ἀπαραμίλλων διὰ τὸ ὕφος, τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν θείαν ἔξαρσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λογικὴν πειστικότητα, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἁπλῆν καὶ σαφῆ διακήρυξιν τῆς ***ἀληθείας***. Τὰ κηρύγματα ταῦτα συνεκίνησαν καὶ συνεκλόνισαν τὰ πλήθη, διήνοιξαν τὰς διανοίας αὐτῶν πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐκίνησαν τὰς καρδίας αὐτῶν εἰς κατάνυξιν καὶ μετάνοιαν. Διὰ τοιούτων κηρυγμάτων, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπληρώθησαν τὰ στελέχη τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὁμοίως, εἰς πᾶσαν ἐποχὴν καὶ χώραν, ὅπου ἐκηρύχθη ὁ Χριστὸς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος, ἐπηκολούθησαν οἱ καρποὶ οἱ πνευματικοὶ τῆς ἀναζωπυρήσεως, ἡ ἐνίσχυσις τῆς πίστεως, τοῦ ζήλου, τῆς ἀφοσιώσεως, ἡ τελειοτέρα χρῆσις τῶν μέσων τῆς χάριτος, ἰδίως τῆς προσευχῆς, ἡ ἐμφάνισις τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἡ πίστωσις τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος διὰ τῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν Τοιαύτην ἔκχυσιν τοῦ Θείου Πνεύματος δέον αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι νὰ ἐπιδιώκωσι διὰ τῶν εἰδικῶν μέσων τῆς χάριτος, πιστεύουσαι ἀδιστάκτως ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου θέλει ποτὲ κατακτήσει τὸ Εὐαγγέλιον τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον.

Ἡ ὀργάνωσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀπέριττον τῆς πρώτης Ἐκκλησίας εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς μελέτης τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Τὴν θρησκείαν εὑρίσκει

τις ἐν αὐτῇ ***πνευματικήν***—ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ***ἀληθείας*** ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ διανοίας. Οὐδεμία ἐξωτερικὴ μεγαλοπρέπεια παραστάσεως ἢ ἐπιβλητικὴ τελετουργία εἰσχωρεῖ μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ πρὸς τὴν ψυχήν, καὶ ἡ ψυχὴ ἀνυψοῦται ὑπεράνω τῶν γηΐνων, εναβρυνομένη εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν ἐκείνην. Ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία διακρίνεται διὰ τῆς ἁπλότητος τοῦ τρόπου τῆς λατρείας καὶ διὰ τῆς κατ᾿ ἐξοχὴν καλλιεργείας τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἠδυνήθη νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀφόβως τοὺς διωγμοὺς καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

Ὁμολογία καὶ πεῖρα Παύλου Καναμόρη Ἰάπωνος Εὐαγγελιστοῦ.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου ἡ ἀφύπνισις τῆς Ἰαπωνίας—πολιτική, ἐκπαιδευτική, στρατιωτικὴ καὶ θρησκευτική—παρουσιάζει ἔκτακτον ὄντως φαινόμενον κατά τε τὸν βαθμόν, τὴν ἔντασιν καὶ τὴν γοργότητα. Παρατρέχοντες τὰς ἄλλας ὄψεις τῆς ἀφυπνίσεως ταύτης, ἐπιχειροῦμεν νὰ γνωρίσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος» τὴν θρησκευτικήν της ὄψιν· φρονοῦμεν δὲ ὅτι ἡ ἀφήγησις τῆς ἀφυπνίσεως ταύτης ὑπὸ Ἰάπωνος, ὅστις ἔχει λάβει ἐνεργότατον μέρος εἰς αὐτήν, θὰ δώσῃ ζωηροτάτην, ἅμα δὲ καὶ διδακτικωτάτην αὐτῆς εἰκόνα. Ἀφίνομεν λοιπὸν τὸν κ. Καναμόρην νὰ ὁμιλήσῃ.

Α.´ Ἡ κλῆσίς μου.

Ἐν ἔτει 1852 ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀπέστειλε πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς τέσσαρα πλοῖα μὲ 560 ναύτας ὑπὸ τὸν μοίραρχον Πέρρυ. Οὗτος συνῆψεν ἐμπορικὴν συνθήκην μεταξὺ Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ Ἰαπωνίας, καὶ ἠνοίχθησαν οὕτως αἱ θύραι τοῦ τέως ἀποκεκλεισμένου τούτου ἔθνους πρὸς τὰ φῶτα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Αὕτη ἦτο ἡ χαραυγὴ τῆς νέας Ἰαπωνίας.

Τῷ 1870 Ἀμερικανὸς ἀξιωματικός, ὁ λοχαγὸς Λ.Λ.Τζέϊνς ἦλθεν εἰς Ἰαπωνίαν ἀλλ᾿ οὐχὶ ὡς ὁ Πέρρυ· διότι ἦλθεν οὐχὶ ὡς ἀπεσταλμένος ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ κατὰ πρόσκλησιν τῆς Ἰαπωνικῆς Κυβερνήσεως, ἵνα διδάξῃ τὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν εἰς τοὺς ὑπηκόους της.

Κατ᾿ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡ Ἰαπωνία ἦτο διῃρημένη εἰς τριακοσίας περίπου μικρὰς ἐπαρχίας, ἑκάστη τῶν ὁποίων εἶχεν ἴδιον ἡγεμόνα καὶ ἴδιον στράτευμα, ἵνα πολεμῇ πρὸς ἄλλους ἡγεμόνας. Εἷς τῶν ἡγεμόνων τῆς νοτιωτέρας τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων, φιλόδοξος εἰς ἄκρον, ἠθέλησε νὰ ἔχῃ στρατὸν κατηρτισμένον κατὰ τὰς νεωτέρας μεθόδους τῶν «Δυτικῶν ἐθνῶν», ὡς ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων ἐκαλοῦντο ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερική. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐκάλεσε τὸν λοχαγὸν Τζέϊνς, ἀπόφοιτον στρατιωτικῆς Σχολῆς καὶ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη πολεμήσαντα κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἵνα ἱδρύσῃ στρατιωτικὴν Σχολήν. Ἐξέλεξε δὲ μετὰ ἰδιαιτέρας ἐξετάσεις ἑκατὸν

ἐφήβους ἐκ τῶν ὑπηκόων του, τοὺς ὁποίους κατέταξεν εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μεγάλη μεταβολὴ πολιτικὴ ἐπῆλθεν, οἱ κατὰ τόπους εὐγενεῖς ἀνεγνώρισαν ἕνα ἄρχοντα, τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ ὑπετάγησαν ὅλοι εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν. Τὰ ἰδιαίτερα κατὰ τόπους στρατεύματα διελύθυσαν, ἡ δὲ ἐπαρχιακὴ αὕτη στρατιωτικὴ σχολή, περιττὴ πλέον, μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἔγεινε μία κοινὴ Ἀγγλικὴ σχολή, ἐν ᾗ ὁ λοχαγὸς Τζέϊνς ἐδίδαξεν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Εἶναι δὲ ἄξιον νὰ διηγηθῶ πῶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ προνοίᾳ του μετέτρεψε σχολὴν ἱδρυθεῖσαν πρὸς μόρφωσιν στρατιωτικῶν εἰς φυτώριον, ἐν ᾧ παρασκευάσθησαν Χριστιανοὶ ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ οὕτως ὁ Θεὸς ἀνέστησε «Τέκνα εἰς τὸν Ἀβραάμ» ἐκ τῶν ἀξέστων τούτων λίθων.

Ὁ λοχαγὸς Τζέϊνς δὲν ἦτο ἱεραπόστολος, οὔτε εἶχε σχέσιν πρὸς οἱανδήποτε ἱεραποστολικὴν ἐπιτροπὴν ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλ' ἦτο θερμὸς Χριστιανὸς πλήρης πόθου νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Χριστὸν τοὺς ὑπὸ τὴν φροντίδα του ἐφήβους. καὶ ἡ σύζυγός του δέ, κόρη ἀρχαίου ἱεραποστόλου τῶν Ἰνδιῶν, ἦτο γυνὴ προσευχῆς, διερχομένη πολλάκις μέγα μέρος τῆς νυκτὸς ἐν ἐνθέρμῳ προσευχῇ, ὡς μοὶ ἐφανέρωσαν ἡ ἀδελφὴ καὶ ὁ ἀδελφός της.

Κατ' ἀρχὰς ὁ κ. Τζέϊνς δὲν ἠδύνατο νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ Χριστιανισμοῦ, ὡς τελείως ἀγνοῶν τὴν Ἰαπωνικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν καὶ οὐδέποτε ἐπεχείρησε νὰ μάθῃ. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ μετεχειρίζετο τὴν Ἀγγλικήν, ἂν καὶ ἦτο ἀκατάληπτος εἰς ἡμᾶς καὶ οὐδέποτε ἐζήτησε τὴν βοήθειαν διερμηνέως, μὴ θέλων νὰ ὑπάρχῃ τρίτον πρόσωπον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν. Ἐξ ἀρχῆς ἐζήτησε νὰ ἀσκήσῃ προσωπικὴν ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ἐπιδράσῃ διὰ τῆς προσωπικότητός του· καὶ τὸ κατώρθωσεν. Οἱ μαθηταί του εἱλκύσθησαν πρὸς αὐτὸν πολὺ πρὶν ἑλκυσθῶσι πρὸς τὴν θρησκείαν του.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς διδασκαλίας του, ὁπότε οἱ μεγαλείτεροι τῶν μαθητῶν ἠδύναντο νὰ ἐννοῶσι τὴν Ἀγγλικήν, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτοὺς περὶ Χριστιανισμοῦ. Δὲν ἠδύνατο νὰ διδάσκῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὸ σχολεῖον, διότι τὸ σχολεῖόν του δὲν ἦτο ἱεραποστολικόν, οὔτε ἦτο τοιοῦτον τὸ ἔργον, ὅπερ εἶχεν ἀναλάβει, ἀλλὰ προσεφέρθη νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἐὰν θὰ ἠρχόμεθα εἰς τὸν οἶκόν του πᾶν Σάββατον ἑσπέρας, καὶ ἔδωκεν εἰς ἕκαστον ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Κατ' ἀρχὰς ἁπλῆ περιέργεια ἐκίνησέ τινας τῶν μεγαλειτέρων μαθητῶν νὰ προσέρχωνται κατὰ Σάββατον ἑσπέρας ἵνα ἀναγινώσκωσι μετ' αὐτοῦ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἀλλ' αὕτη ἦτο βιβλίον ξένον πρὸς ἡμᾶς καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὸ ἐννοῶμεν· αὐτὸς δὲ ἠκολούθει ἰδιαίτερον τρόπον διδασκαλίας. Δὲν μᾶς ἐξήγει πολλά, οὔτε ἤνοιγε συζήτησιν μὲ τοὺς μαθητὰς ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς μᾶς ἐπέβαλλε νὰ ἀποστηθίζωμεν μέρη τινὰ τῆς Γραφῆς, οἷον τὸ Ἰω. α.' 1—18, Ἰω. γ.' 1—21, καὶ ἡμεῖς συνεμορφούμεθα πρὸς τὴν ἀπαίτησίν του ἐκ σεβασμοῦ πρὸς αὐτόν. Ἔχω λησμονήσῃ σχεδὸν ὅλα ὅσα ἤκουσα παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ Βιβλικόν του τοῦτο μάθημα, ἀλλὰ τὰ χωρία ταῦτα τῆς Γραφῆς μένουν εἰσέτι ἀνεξάλειπτα ἐκ τῆς μνήμης μου.

Ἀκολούθως πλὴν τοῦ Βιβλικοῦ μαθήματός του ὁ λοχαγὸς Τζέϊνς ἤρχισε νὰ κηρύττῃ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Ἂν καὶ δὲν εἶχε σπουδάσῃ εἰδικῶς

θεολογίαν, ἔκαμνεν ὡραῖα κηρύγματα, καὶ πολὺ μακρά, πολλάκις ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ὥρας. Ἴσως ἐκεῖθεν παρέλαβον καὶ ἐγὼ τὸ τρίωρον κήρυγμά μου. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἄνθρωπος εὔγλωττος, μεγάλην ἐντύπωσιν ἔκαμνον εἰς ἡμᾶς αἱ κατὰ Κυριακὴν ὁμιλίαι του. Ἡμέραν τινά, ἐνῷ ὡμίλει περὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ μεγάλου ἱεραποστολικοῦ του ἔργου, ἐστράφη αἴφνης πρὸς ἐμὲ καὶ εἶπε: «Τί φρονεῖς περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; Δὲν εἶναί τι ἔνδοξον νὰ μιμηθῇ τις τοιοῦτον μέγαν ἄνδρα ὡς τὸν ἀπόστολον Παῦλον;» Ἔκτοτε τὸ ὄνομα Παῦλος ἐγεινεν ἀναπόσπαστον ἀπὸ τοῦ ὀνόματός μου. Διὰ τῶν κηρυγμάτων δὲ αὐτοῦ δωδεκὰς περίπου τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου του ἐπεστράφησαν εἰς τὸν Χριστόν. Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1875.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν μας ηὐξήθη ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Γραφῆς, ἀλλὰ τόσον πολλὰ ἦσαν τὰ ἄλλα μας μαθήματα, ὥστε δὲν ἔμενε καιρὸς ἀρκετὸς διὰ τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰς χειμερινὸς διακοπὰς τινὲς τῶν ἐπιστραφέντων καὶ ἤδη Χριστιανῶν μαθητῶν, ἀντὶ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰς ἑστίας των πρὸς διασκέδασιν, ἔμειναν εἰς τὸ σχολεῖον ἵνα ἀναγινώσκωσιν ὁμοῦ τὴν Γραφὴν καὶ προσεύχωνται ὁμοῦ. Πᾶν ἄλλο βιβλίον ἀφήκαμεν κατὰ μέρος καὶ κατεγείναμεν εἰς μόνην τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Δὲν ἦτο δὲ ἀκόμη μεταφρασμένη ἡ Γραφὴ εἰς τὴν Ἰαπωνικὴν γλῶσσαν ἀλλ' εἴχομεν τὴν Ἀγγλικὴν Γραφήν, τὴν ὁποίαν ὁ διδάσκαλός μας εἶχε δώσῃ. Δὲν εἴχομεν δὲ οὔτε ἑρμηνείας πρὸς ἐξήγησιν δυσκόλων χωρίων οὔτε λεξικὸν τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ μόνον τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἀνεγινώσκομεν ἰδίως τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολήν, καὶ μὲ τόσην ὄρεξιν, μὲ ὅσην οἱ νέοι τῆς σήμερον ἀναγινώσκουσι τὰ μυθιστορήματα.

Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη τῆς Γραφῆς προητοίμασε τὴν μεγάλην θρησκευτικὴν ἀφύπνισιν ἥτις ταχέως ἠκολούθησεν ἐντὸς τοῦ σχολείου, καὶ ἥτις ἦτο ἡ πρώτη ἔκχυσις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν εἴχομεν γνῶσιν περὶ θρησκευτικῶν ἀφυπνίσεων οὔτε περὶ ἄλλων Χριστιανικῶν ζητημάτων. Ἱεραπόστολον δὲν εἴχομεν ἰδεῖ εἰς τὰ μέρη μας. Τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου δὲν εἴχομεν τὴν ἐλαχίστην γνῶσιν. Δὲν ἐγνωρίζομεν ὅτι τὸ ἐκκλησίασμα συντηρεῖ τὸν ποιμένα τῆς ἐκκλησίας. Ἐνομίζομεν ὅτι ἂν ἡμεῖς ἀναλάβωμεν νὰ κηρύξωμεν τὸ Εὐαγγέλιον, θὰ ἔπρεπε νὰ κάμωμεν ὅ,τι ἔκαμεν ὁ Παῦλος—νὰ ἐργαζώμεθα μὲ τὰς ἰδίας ἡμῶν χεῖρας καὶ νὰ κηρύττωμεν τὸ Εὐαγγέλιον. Αἱ γνώσεις μας περιωρίζοντο εἰς ἀληθείας τῶν Γραφῶν καὶ εἰς προσωπικότητας τῶν Γραφῶν. Ἐγνωρίζομεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ πῶς ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐγνωρίζομεν τὸν Παῦλον, τὸν Πέτρον, τὸν Ἰωάννην, τὸν Ἰάκωβον, καὶ ὅτι ἦσαν πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ ὅτι ἐτέλεσαν ἔργα θαυμαστά, καὶ ἐζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μιμηθῶμεν τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἀποστόλους.

(ἀκολουθεῖ) ***Ξ. Π. Μ.***

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΥΜΝΟΥ

1. Νὺξ ἱερά, σιωπηλή!
Προσδοκᾷ ὅλ' ἡ γῆ!
Ἐν τῇ φάτνῃ ὡς βρέφος πτωχὸν
Νῦν γεννᾶται Σωτὴρ τῶν Θνητῶν
«Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός!»

2. Νὺξ ἱερά, σιωπηλή!
Ἄγγελος βεβαιοῖ
Πρὸς ποιμένας κομίζων μακρὰν
Ἀγγελίαν τὴν χαροποιάν:
«Ἐγεννήθη Χριστός!»

3. Νὺξ ἱερά, σιωπηλή.
Ἔνδοξος, φωτεινή!
Ψάλλει ἀγγέλων ἡ στρατιά:
«Δόξα Θεῷ, ἐπὶ γῆς χαρά,
Εὐδοκία λαοῖς!»

Ὁ τόσον ἐκλαϊκευμένος οὗτος ὕμνος, ὁ τόσον ἀγαπητός, ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ, ἔχει τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν, ὄντως ἀξίαν ἀφηγήσεως:

Κατὰ τὸ 1818, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, εἰς τὸ χωρίον Arnsdorf, εὑρισκόμενον ἐπὶ τῶν αὐστριακῶν συνόρων, ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου τούτου, ὅστις εἶχεν ἀναλάβει καὶ καθήκοντα τοῦ ὀργανοπαίκτου τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν γειτονικὴν κωμόπολιν τοῦ Oberndorf, ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ποιμένος τῆς ἐνορίας ταύτης ὀνόματι Ἰωσὴφ Μούρ. Ὁ ποιμὴν οὗτος ἦλθε νὰ παρακαλέσῃ τὸν διδάσκαλον, ὀνόματι Φράντς Γκροῦμπερ, νὰ γράψῃ τὴν μουσικὴν ἑνὸς ὕμνου συγκειμένου ἀπὸ ἓξ στροφάς, τὸν ὁποῖον πρὸ μικροῦ εἶχε συνθέσει οὗτος, διὰ νὰ ψαλῇ εἰς τὴν ἑσπερινὴν συνάθροισιν τῆς ἰδίας ἡμέρας. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο εὔκολον, καθίστατο δ' ἔτι δυσχερέστερον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ἁρμόνιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Oberndorf ἀπέδιδεν ἀπείρους παραφωνίας ὂν παλαιὸν καὶ μὴ ἐπισκευασθέν.

Εἰς τί θὰ ἐχρησίμευε τότε νὰ συνθέσῃ τὴν μουσικὴν τοῦ ὕμνου τὴν ὁποίαν τοῦ ἐζήτει ὁ ποιμήν; Ἐν τούτοις, ἐφ' ὅσον ὁ Μοὺρ ἀνεγίνωσκε τὸ κείμενον τοῦ ὕμνου εἰς τὸν διδάσκαλον, οὗτος ᾐσθάνετο ἑαυτὸν συναρπαζόμενον ἐκ τῆς βαθείας ἐννοίας τῶν τόσον ἁπλῶν λόγων, οἵτινες ἐξήρχοντο ἀπὸ τὴν καρδίαν ἄνευ μεγάλης προπαρασκευῆς καὶ οἵτινες ὡς ἐκ τούτου εἶχον μεγάλην ἀξίαν. Οἱ λόγοι τοῦ ὕμνου τούτου ἔψαλλον ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἀντήχουν εἰς τὴν καρδίαν του· ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ποιμένος, ὁ Γκροῦμπερ συνέθεσε μελῳδίαν δι' ὑψίφωνον, βαρύτονον καὶ χορὸν μετὰ συνοδείας κιθάρας.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ διδάσκαλος μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ποιμένος καὶ ἀμφότεροι ἔψαλον τὸν ὕμνον τοῦτον πολλάκις, ὅπως ἐκμάθωσιν αὐτόν. Τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἤρχισεν ἡ συνάθροισις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ μουσικοὶ τόνοι τοῦ νέου τούτου ὕμνου τῶν Χριστουγέννων ἀντήχησαν φαιδροὶ καὶ χαρωποὶ

μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς ἐκκλησίας· ρῖγος συγκινήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ κατέλαβε τὸ ἀκροατήριον· εἶτα ὁ χορός, μετὰ δειλίας ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐνθαρρυνθεὶς ἀκολούθως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἐξέπεμψε θαυμασίους μουσικοὺς τόνους, ἐνῷ ὁ λεπτὸς καὶ γλυκὺς ἦχος τῆς κιθάρας ἐφαίνετο ὡς νὰ συνώδευε φωνὰς καὶ μελῳδίας ἀγγέλων.

Οὕτω τὰ ταπεινὸν χωρίον Oberndorf ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ τόσον ἐκλαϊκευθέντος ὕμνου τούτου τῶν Χριστουγέννων.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐπροθυμοποιοῦντο εἰς τὴν ἐκτύπωσιν ἑκάστου νέου ὕμνου ὅπως διαδόσωσιν αὐτὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ οὕτως ὁ ὡραῖος αὐτὸς ὕμνος ἔμεινε κατ' ἀρχὰς κεκλεισμένος εἰς τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Oberndorf καὶ εἰς τὸ συρτάριον τοῦ γραφείου τοῦ διδασκάλου τοῦ Arnsdorf Μίαν ἡμέραν ὅμως εἷς κατασκευαστὴς ἁρμονίων ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον διὰ νὰ διορθώσῃ τὸ ἁρμόνιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Τότε ὁ ποιμὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁ διδάσκαλος ἠθέλησαν νὰ ἀκούσουν τὴν μικρὰν αὐτῶν σύνθεσιν ἐκτελουμένην ἀπὸ τὸ ἐπιδιορθωθὲν ἤδη ὄργανον.

Ὁ κατασκευαστὴς ἁρμονίων, γνώστης τῆς μουσικῆς, ἐζήτησεν ἀντίγραφον τοῦ ὕμνου τούτου. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν Zillerthal, ἐξετέλεσε τὸν ὕμνον ἐνώπιον τῆς οἰκογενείας Στράσσερ, οἵτινες ἦσαν διάσημοι ἀοιδοὶ τῆς ἐποχῆς. Οὗτοι δὲ περιέλαβον τὸν ὕμνον τοῦτον εἰς τὰ προγράμματά των, τὸν ἔψαλλον πολλάκις καὶ τοιουτοτρόπως κατέστησαν αὐτὸν γνωστὸν εἰς τὴν Γερμανίαν, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν Λειψίαν. Οὐδεὶς ὅμως εἶχε τὴν περιέρ-γειαν νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ τὰ ὀνόματα τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ συνθέτου τοῦ ὕμνου.

Ὁ ἀρχιψάλτης τῆς ἐκκλησίας τῆς Λειψίας Ascher ὀνόματι, ἐνέγραψε τὸν ὕμνον τοῦτον εἰς τὸ ὑμνολόγιον τιτλοφορήσας αὐτὸν «λαϊκὴν μελῳδίαν». Ὑπὸ δὲ τὸν τίτλον τοῦτον εἰσήχθη τῷ 1834 εἰς τὸν «Φίλον τῶν νέων» τοῦ Gebhardt, συλλογὴν ὕμνων. Ἐφαντάζοντο δ' ὅτι ἦτο τόσον παλαιὸς καὶ ἄξιος, διὰ τοῦτο, μεγαλητέρου σεβασμοῦ ὥστε ἀπέδιδον τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Μιχαὴλ Haydn (1737—1806), τὸν ἀδελφὸν τοῦ διασήμου μουσικοῦ Ἰωσὴφ Haydn.

Οὐδεὶς ἐν τούτοις εἶχεν ἴδει τὸ πρωτότυπον τοῦ ὕμνου. Ὅταν ὅμως τῷ 1854 εἰς τὴν Ἀνακτορικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Βερολίνου ἠθέλησαν νὰ ψάλωσι τὸν ὕμνον τοῦτον, παρετήρησαν ὅτι ἡ ἀρχικὴ καὶ πρωτότυπος μελῳδία αὐτοῦ ὑπέστη ἀλλοιώσεις καὶ παραλλαγὰς εἰς πλεῖστα μέρη. Ὁ διευθύνων τὴν χορῳδίαν φρονῶν ὅτι ἡ μελῳδία ἦτο τοῦ Μιχαὴλ Haydn, ἔγραψεν εἰς τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν χορῳδιῶν τοῦ Ἁγίου Πέτρου εἰς Salzburg ὅπως προμηθευθῇ τὸ ἀρχικὸν κείμενον τῆς μελῳδίας.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς οὗτος ἦτο εὐτυχῶς ἐν γνώσει τῆς ὑποθέσεως. Εἶχε δὲ εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸς χορῳδίαν τὸν υἱὸν τοῦ Φράντς Γκροῦμπερ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέθεσε νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν πατέρα του, ὅστις ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διδάσκαλος εἰς τὸ Hallein πλησίον τοῦ Salzburg, τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βερολίνου, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ταύτην ὁ ἴδιος. Βεβαίως ἐὰν ἦτο μουσικὸς συνθέτης τῆς ἐποχῆς μας θὰ ἐδράττετο τῆς εὐκαιρίας ταύτης διὰ νὰ ἴδῃ τὸ ὄνομά του ἐξερχόμενον ἐκ τῆς λήθης καὶ τῆς ἀφανείας καὶ διὰ πομπωδῶν ἄρθρων τῶν ἐφη-

μερίδων θὰ ἐφείλκυε τὴν δημοσίαν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ τοσούτῳ μακροχρονίως παραγνωρισθέντος ὀνόματός του.

Ἀλλ' ὁ Φράντς Γκροῦμπερ, ὁ ταπεινὸς διδάσκαλος, ὅστις ἐχάρισεν εἰς τὸν κόσμον θρησκευτικὴν μελῳδίαν, ἐκλαϊκεύσεως τοσαύτης διαρκείας, περιωρίσθη ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς βασιλικῆς μουσικῆς τοῦ Βερολίνου τὸ αὐθεντικὸν κείμενον τῆς συνθέσεως τοῦ ὕμνου του. Διὰ νὰ ἀποδείξῃ δὲ ὅτι ἦτο πράγματι ὁ συνθέτης τῆς μουσικῆς, προσέθηκε σὺν τῇ ἀποστολῇ καὶ δέκα μόνον γραμμὰς εἰς τὰς ὁποίας ἀφηγεῖται ὑπὸ ποίας περιστάσεις συνετέθη ἡ μελῳδία αὕτη.

Ὁ ποιμὴν Μοὺρ ἀπέθνεν ἤδη τῷ 1848 εἰς τὸ Wagrain, ὅτε συνέθεσε τὸ κείμενον τοῦ ὕμνου τούτου κατὰ τὸ 1818 ἦτο μόλις 26 ἐτῶν, Ὅταν ἀναπαριστῶμεν διὰ τῆς φαντασίας ἡμῶν τὸν καλὸν τοῦτον νεαρὸν ποιμένα, κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τῶν Χριστουγέννων, ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου συνῴδευε διὰ τῆς κιθάρας αὐτοῦ τὴν συντεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Γκροῦμπερ μελῳδίαν, αἰσθανόμεθα τὴν πνοὴν τῶν παλαιῶν ἐκείνων καὶ ἁγνῶν Χριστιανικῶν ἡμερῶν.

(Κατὰ μετάφρασιν) **Μ. Ν. Κ.**

ΜΙΑ ΛΥΣΙΣ ΕΝΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ

Εἶμαι μήτηρ ἓξ τέκνων. Ὑπηρέτριαν δὲν ἔχω, κάμνω ὅλην μου τὴν ὑπηρεσίαν μόνη μου. Τὰς Κυριακὰς διδάσκω εἰς τὸ Κυριακὸν σχολεῖον, καὶ τὴν ἑβδομάδα μιὰν φορὰν λαμβάνω μέρος εἰς τὴν συμπροσευχὴν τῶν μητέρων. Ὅλα αὐτὰ εἶναι δι' ἐμὲ προνόμια καὶ μεγάλη χαρά.

Ἀλλὰ θὰ ἀπορήσητε, ἀγαπηταί μου ἀναγνώστριαι, πῶς τὰ καταφέρνω— ποῦ εὑρίσκω τὸν καιρὸν διὰ τόσα καθήκοντα καὶ τόσας ὑποχρεώσεις—μία μητέρα ἓξ παιδιῶν χωρὶς ὑπηρεσίαν. Θὰ σᾶς τὸ εἴπω.

Ὅταν πρὸ ἐτῶν ὁ Θεὸς μοῦ ἐχάρισε ἕνα καλὸν σύζυγον καὶ ἀργότερα τὰ ἀγαπητά μου τέκνα, εἶχα ἕνα πόθον—νὰ γίνῃ τὸ σπῆτι μου ἕνα κέντρον ἀγάπης, ὅπου θὰ βασιλεύσῃ ὁ Χριστός. Ἐννοοῦσα πολὺ καλά, ὅτι ἂν ἡ ζωή μου εἰς τὸν κύκλον τῆς οἰκογενείας μου, δὲν ἐμαρτύρει ὅτι ἀκολουθῶ πιστῶς τὸν Χριστόν, δὲν θὰ εἶχε καμμίαν ἀξίαν εἰς τοὺς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας γνωρίμους καὶ ξένους. Ἤθελα νὰ ἦναι ἡ οἰκογένειά μου κατοικητήριον τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Θεὸν νά μου φανερώσῃ τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ νὰ ἐπιτύχω τοῦτο. Καὶ μοῦ ἐδόθη ἡ βεβαίωσις ὅτι ὁ Χριστὸς κατοικεῖ εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων ποῦ πιστεύουν εἰς Αὐτὸν καὶ Τὸν ἀγαποῦν.

. . . .

Ἰδοὺ λοιπὸν πως ἐκανόνισα τὴν ζωήν μου: Μετὰ τὸν πρωϊνὸν καφέ, ὁ σύζυγός μου καὶ οἱ μεγαλείτεροι υἱοί μου πηγαίνουν εἰς τὴν ἐργασίαν των, τὰ μικρότερα εἰς τὸ σχολεῖον. Τότε ἐγώ, πρὶν ἀρχίσω νὰ ἐργάζωμαι, κλείομαι εἰς τὸ δωμάτιόν μου διὰ νὰ ἐπικοινωνήσω ὀλίγας στιγμὰς μὲ τὸν ἐπουράνιον Πατέρα μου.

Γονατίζω καὶ μένω σιωπηλὴ ἐνώπιόν του, προσευχομένη ἐνδομύχως καὶ ζητῶ νὰ μὲ φωτίσῃ ὅπως κανονίσω ὅπως πρέπει τὸ πρόγραμα τῆς ἡμέρας μου—νά μου δώσῃ τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν διὰ νὰ ἐκτελέσω τὰ ἀναγκαῖα καθήκοντά μου καὶ ἀρκετὴν κρίσιν διὰ νὰ παραμερίσω κάθε πρᾶγμα περιττὸν καὶ ἀνωφελές, ὥστε νά μου περισσεύσῃ καιρὸς διὰ νὰ ἐπιδοθῶ καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Λόγου Του καὶ μάθω τὸ θέλημά Του καλλίτερα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ παρακαλῶ ὅμως μοῦ δώσῃ τὴν ἀντίληψιν τῆς παρουσίας Του πλησίον μου, ὅλην τὴν ἡμέραν, εἰς ὅλας μου τὰς ἀσχολίας.

Μετὰ τοῦτο ἐξέρχομαι ἀπὸ τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἀρχίζω τὸ σάρωμα. Σαρώνω, ξεσκονίζω, ἑτοιμάζω τὸ φαγητόν, στρώνω τὰ κρεββάτια, καθαρίζω τὰ σκεύη τοῦ μαγειρίου, πλένω τὰ πιάτα,—χωρὶς νά μου φανῇ βαρεῖα ἢ ὀχληρὰ ἡ ἐργασία αὐτή, διότι ἡ στιγμὴ ἐκείνη τῆς προσευχῆς μὲ ἔχει τονώσει.

Μετὰ τὸ φαγητόν, ἀφοῦ τακτοποιήσω κάθε πρᾶγμα ἀναπαύομαι μίαν ὥραν, ἢ ἀναγινώσκω, ἢ τὸν νοῦν μου φέρω εἰς τοὺς ὡραίους καὶ παρηγόρους λόγους τοῦ Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι εἰρηνεύουν τὴν ψυχὴν καὶ δίδουν θάρρος.

Μὴ νομίσητε ὅμως ὅτι κάθε ἡμέραν πηγαίνουν τὰ πράγματα τόσον ὁμαλῶς, χωρὶς προστριβάς, χωρὶς μικροεπαναστάσεις, χωρὶς πειρασμούς. Ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν, ὅστις περιφέρεται ὡς λέων ὠρυόμενος, εὑρίσκεται πάντοτε πλησίον διὰ νὰ ἐνοχλήσῃ, ἂν ὄχι διὰ νὰ καταπίῃ κάθε ἄνθρωπον, χρειάζευαι τότε νὰ διπλασιάσῃ κανεὶς τὴν προσπάθειαν καὶ ἰδίως τὴν προσευχὴν διὰ βοήθειαν.

Ὅταν μοῦ συμβοῦν χίλιαι δύο ἀναποδιὲς καὶ αἰσθανθῶ ὅτι ἐκνευρίζομαι, καταφεύγω εἰς τὴν νοερὰν προσευχήν, λέγω «Κύριε δός μου τὴν ἰδικήν Σου εἰρήνην».

Ὅταν κουράζωμαι περισσότερον καὶ γίνωμαι εὐερέθιστος, λέγω «Κύριε χάρισέ μου τὴν ἰδικήν Σου ὑπομονήν».

Ὅλαι αἱ μητέρες ἐπέρασαν ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς αὐτούς. Τὰ βράδυα ὅμως, τὰ ἀφιερώνω εἰς τὸν σύζυγόν μου καὶ τὰ παιδιά μου. Προσπαθῶ νὰ τοὺς κάμω ὅσον τὸ δυνατὸν πλέον εὐχάριστον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ σπητιοῦ, ποῦ θὰ τοὺς μείνῃ ὅταν θὰ ἦναι μακρὰν ἀπὸ τοὺς γονεῖς των.

Ἐπίσης τοὺς ἀφιερώνω καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς ὁλόκληρον. Μαζευόμεθα εἰς τὸ σαλονάκι—ψάλλομεν, διαβάζομεν, συζητοῦμεν ἐπὶ τοῦ πρωϊνοῦ κηρύγματος, ἀνταλλάσσωμεν γνώμας διὰ πολλὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα εἶναι καλὸν νὰ συζητοῦν οἱ γονεῖς μὲ τὰ παιδιά των. Πολλάκις φίλαι μου μοῦ ἐπρότειναν νὰ ἀναλάβω κάποιον ἔργον φιλανθρωπικὸν ἔξω τῆς οἰκίας ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀλλὰ πάντοτε ἠρνήθην, διότι φαντάζομαι ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μοῦ ἔλεγε: «Ὄχι. Αἱ ὧραι αὐταὶ ἀνήκουν εἰς τὴν οἰκογένειάν σου, διότι ὅταν λείπῃ ἡ μητέρα ἡ οἰκογένεια διεσπᾶται».

Ἔτσι περνᾷ ἡ ζωή μου, μὲ πολλὴν ἐργασίαν καὶ ἀρκετὰς φροντίδας, ἀλλὰ μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις μοῦ δίδει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν δι' ὅλας μου τὰς ὑποχρεώσεις.

Αὐτὸς μὲ νουθετεῖ νὰ μὴ ἀνησυχῶ καὶ διὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ νὰ ἐπιρρίπτω ἐπ' Αὐτὸν κάθε φορτίον τῆς ψυχῆς μου, διότι Αὐτὸς μεριμνᾷ περὶ ἡμῶν. Τοιουτοτρόπως ἔγεινα κάτοχος τῆς εἰρήνης ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ δώσῃ οὔτε καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΠΩΣ ΕΠΕΣΚΕΦΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝΑ ΣΠΙΤΙ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

(Διήγημα ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ)

Ἡ Σιβηρία εἶναι τόπος ἐξορίστων, ἀλλ' ὁ πατέρας μου ἦτον ἐγκαιεστημένος ἐκεῖ ἀπὸ μικρός, ἐκεῖ ἐμεγάλωσε καὶ ἔκαμε καλὴν περιουσίαν. Ὁ πατέρας μου ἀγαποῦσε νὰ διαβάζῃ· ἐδιάβαζε πολύ, πρὸ πάντων θρησκευτικὰ βιβλία, καὶ μοῦ ἔδωσε κ' ἐμένα τὴν κλίσιν στὰ βιβλία καὶ στὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἰδίως. Ἀλλὰ καὶ ὅποιος καὶ ἂν ἀναποῦσε τὰ βιβλία, καὶ εἶχε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ μὲ διδάξῃ ἀπὸ ὅσα ἐδιάβαζεν ἦτο δι' ἐμὲ ὁ καλλίτερος φίλος.

Θὰ ἤμουν ἕως δεκαεπτὰ ἐτῶν, ὅταν ὁ Κύριος μοῦ ἔστειλεν ἕνα πολύτιμον φίλον, τὸν Τιμόθεον. Ὁ Τιμόθεος ἦλθεν ἐξόριστος ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν, νέος καὶ αὐτός· μόλις θὰ εἶχε κλείσει τὰ εἴκοσι ἔτη. Τί ἔκαμεν εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὸν ἐξώρισαν, δὲν τὸν ἐρωτήσαμεν, διότι εἰς τὸν τόπον μας ἀπὸ λεπτότητα δὲν ἐξετάζομεν αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅταν ἔρχωνται οἱ ἐξόριστοι. Ἀλλὰ μετὰ καιρόν, ἀφοῦ ἐγνωρισθήκαμε καλά, μᾶς τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος.

Ἦτον ὀρφανός. Τὸν εἶχε πάρει πλησίον του ὁ θεῖός του, ὁ κηδεμών του, καὶ τοῦ ἔτρωγε σιγὰ σιγὰ τὴν περιουσίαν του, τὴν ὁποίαν διεχειρίζετο. Μίαν ἡμέραν ἐμάλωσαν καὶ ὁ Τιμόθεος ἐπλήγωσε τὸν θεῖόν του στὸ χέρι μὲ ἕναν βαρὺν σουγιά, ποῦ βαστοῦσε. Ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ δὲν ἠκολούθησε τίποτε σοβαρώτερον, ἀλλ' ὁ θεῖος του τὸν παρέδωσεν εἰς τὴν δικαιοσύνην, καὶ κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν **ἐπιεικῶς** ἕνεκα τῆς ἡλικίας του καὶ τῆς καλῆς του κοινωνικῆς θέσεως. Τὸν ἔστειλαν λοιπὸν ἐδῶ μὲ τὸ ἕνα δέκατον τῆς περιουσίας του, διότι ὁ θεῖος του εἶχε φάγει τὰ ἄλλα ἐννέα δέκατα· ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ τὸ δέκατον ὁ Τιμόθεος εὐθὺς ἔκτισε σπίτι, ἀρκετὸν διὰ τὰς ἀνάγκας του, καὶ ἐκεῖ ἐκλείσθη μὲ τὰ βιβλία του, χωρὶς νὰ συναναστρέφεται κανένα, καὶ χωρὶς νὰ βλέπῃ ἄλλον ἀπὸ τὸν ὑπηρέτην του καὶ μίαν γρηὰν ὑπηρέτριαν.

Ἦλθε τέλος πάντων μία ἡμέρα ὅπου ἐγνωρισθήκαμε, καὶ τοῦτο πάλιν ἔγεινεν ἐξ αἰτίας ἀπὸ τὰ βιβλία. Ὑπῆγα ἕνα δύο φορὲς εἰς τὸ σπίτι του, ἐπιάσαμεν συζήτησιν διὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο ζήτημα—ξαναπῆγα—ἐγείναμεν φίλοι.

Κατ' ἀρχὰς οἱ γονεῖς μου δὲν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι τὴν φιλίαν αὐτήν. Δὲν ἤξευραν τί ἄνθρωπος ἦτον ὁ Τιμόθεος—τὶ ἔγκλημα ἴσως εἶχε κάμει καὶ ἦλθεν ἐδῶ ἐξόριστος—ἀλλ' ὁ πατέρας μου, πολὺ γνωστικὸς ἄνθρωπος, εἶπε, «Θὰ τὸν πλησιάσω καὶ θὰ καταλάβω τί εἶναι». Καὶ πραγματικῶς, ἀφοῦ τὸν ἐπεσκέφθη ἕνα δύο φορὲς καὶ συνωμίλησαν καὶ εἶδεν ὅτι ἡ ὁμιλία του ἦτο πάντοτε διὰ τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλιστα ὅτι ἡ περισσοτέρα συζήτησίς των ἦτο διὰ τὸ Εὐαγγέλιον, μοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ἔχω φίλον. Ἔτσι μετ' ὀλίγον ἦλθε καὶ ὁ Τιμόθεος εἰς τὸ σπίτι μας, καὶ ἔγινε φίλος τῆς οἰκογενείας.

Ἤμην πολὺ εὐτυχὴς μὲ τὴν συναναστροφὴν τοῦ νέου μου φίλου, διότι ἀνεγνώρισα ὅτι ἦτο ὑπομονητικός, τίμιος καὶ καλός, ἤρχοντο ὅμως στιγμαὶ ὅπου ἔβλεπα τὸ βλέμμα του νὰ ἀγριεύῃ· ἐφαίνετο σὰν νὰ βλέπῃ κἄτι δυσάρεστον, ἢ κάποιον ποῦ ἀντιπαθοῦσε, καὶ τότε ἀφαιρεῖτο καὶ λησμονοῦσε ὅτι ἤμουν κοντά του. Τοῦτο

ἐγίνετο κάθε τόσο καὶ λιγάκι· ἀλλ' ἐπέρασαν μῆνες καὶ ὁ Τιμόθεος εἰργάσθη καὶ μὲ καιρὸν ἔκαμε καὶ περιουσίαν. Ἐζήτησε τὴν ἀδελφήν μου εἰς γάμον, ἔκτισεν ἕνα ὡραῖο σπίτι μεγάλο καὶ ἀρχοντικό, καὶ ἐφαίνετο ὅτι εὗρῆκεν ἐπὶ τέλους τὴν εἰρήνην.

Μίαν ἡμέραν, ποῦ εἴμεθα οἱ δυὸ μόνοι, τοῦ λέγω: «Τώρα, Τιμόθεε, εἶσαι ἐπὶ τέλους εὐτυχής, τὰ περασμένα εἶναι θαμμένα πλέον».—«Πῶς νὰ ἦμαι εὐτυχής, ἀφοῦ τὰ περασμένα, ἂν καὶ θαμμένα, δὲν ξεχάνονται;»

—«Καλά, σὺ εὑρίσκεσαι ὅλο ἕνα μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν στὰ χέρια· δὲν σὲ βοηθεῖ καθόλου αὐτή νὰ λησμονήσῃς;—«Οὔτε νὰ λησμονήσω, οὔτε νὰ συγχωρήσω», μοῦ ἀπήντησε ξηρὰ ξηρά.

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἀπεστομώθηκα, διότι ἔπρεπε νὰ εὕρω λόγους βοηθητικοὺς διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ φίλου μου. Ἐπανέλαβα:

—«Καλά, παραδέχομαι ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη φαίνεται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κρατῇ τὸ μῖσος μέσα του, καὶ μάλιστα νὰ ἐκδικῆται δι' ὅ,τι κακὸν τοῦ κάμουν. Ἀλλὰ ἡ Νέα Διαθήκη, τὸ Εὐαγγέλιον, μᾶς δίδει ἐντολὴν νέαν, «Ἀγαπᾶτε καὶ συγχωρεῖτε». Πές μου τώρα, τὶ πρᾶγμα ἐννοεῖ νὰ συγχωροῦμεν, μόνον τὰ λάθη καὶ τὰ μικρὰ πταίσματα τῶν ἄλλων, ἢ καὶ τὰ βαρύτερα ἀδικήματα;». Ὁ Τιμόθεος δὲν ἀπήντα, καὶ ἐγὼ πλέον δὲν τοῦ ἀνανέωσα τὸ ζήτημα αὐτό.

Ἐπέρασαν καὶ ἄλλα ἀκόμη ἔτη. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Τιμόθεος ἐφαίνετο ὅτι εἶχε πνευματικὸν ἀγῶνα—ὅτι ζητοῦσε καὶ ἤθελε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ πάθος καὶ ἀπὸ τὴν δίψαν τῆς ἐκδικήσεως, ποῦ εἶχε κυριεύσει τὴν ψυχήν του. Ἀνεγίνωσκε τώρα διαρκῶς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἄλλοτε ἐφαίνετο ἀνακουφισμένος, ἄλλοτε πάλιν ὅλος ταραχή.

Εἶχεν ὅμως βίον εὐχάριστον. Εἶχαν περάσει δεκαὲξ ἔτη, ἀφ' ὅτου πρωτοῆλθεν· εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ εἶχεν ἀποκτήσει σύζυγον καλὴν καὶ τέκνα εὔρωστα καὶ ὑπήκοα. Αἱ ὑποθέσεις του ἐπήγαιναν τόσον καλά, ὥστε ἦτο τώρα πλούσιος. Ἡ μόνη δὲ σπατάλη του ἐγίνετο εἰς τὰ τριαντάφυλλα, τὰ ὁποῖα ἀγαποῦσε πολύ. Ὁ κῆπός του ἦτο γεμᾶτος ἀπὸ τριανταφυλλιὲς ὅλων τῶν χρωμάτων, τὸ ἄρωμά των σοῦ ἔφερνε εἶδος μέθης, ὅταν ἐπλησίαζες τὸ σπίτι. Ὁ Τιμόθεος ἐσυνείθιζε νὰ κάθεται εἰς τὸν κῆπόν του κάθε ἀπόγευμα πρὸς τὸ δειλινόν, καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ταῖς τριανταφυλλιαῖς του, μὲ ἕνα βιβλίον εἰς τὰ χέρια—τὸ Εὐαγγέλιον τῆς περισσότερες φορές. Μίαν ἡμέραν κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ διαβάζῃ ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ Εὐαγγέλιον πῶς ἕνας Φαρισαῖος πλούσιος ἐκάλεσε τὸν Χριστὸν εἰς τὸ τραπέζι του, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἔκαμε τὴν περιποίησιν ποὺ ἔκαμνεν εἰς ὅλους τοὺς καλεσμένους—δὲν ἔδωκε νερὸ διὰ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας του. Ὁ Τιμόθεος ᾐσθάνθη μεγάλην ἀγανάκτησιν καὶ λύπην διὰ τὴν προσβολὴν αὐτήν, ποῦ ἔκαμεν ὁ Φαρισαῖος εἰς τὸν γλυκύτατον Διδάσκαλον, τὸν ἅγιον ἐπισκέπτην του. Καὶ ἔτρεχαν τὰ δάκρυά του. Ἐδῶ λοιπόν, τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤρχισε νὰ γίνεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Τιμοθέου τὸ θαῦμα, ἡ μεταβολὴ ἐκείνη, ποῦ δὲν ἠμπόρεσε νὰ γίνῃ τόσα ἔτη. Μοῦ τὸ διηγήθη ἔπειτα ὁ ἴδιος;

—Ἐκύτταζα», λέγει, «τριγύρω μου, καὶ ἔβλεπα πλοῦτον, ἀφθονίαν, ἡσυχίαν, ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς. Καὶ ὁ Κύριός μου...; τὶ ἀπήλαυσε...; Πτωχείαν καὶ περιφρό-

νησιν καὶ ταπείνωσιν ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἦλθεν εἰς τὴν γῆν νὰ σώσῃ! Δὲν ἠμπόρεσα νὰ συγκρατήσω τὰ δάκρυά μου· ἔτρεχαν, ἔτρεχαν... καὶ ἔβλεπα θολὰ πλέον ἕνα ρόδινον φῶς τὸ ὁποῖον μὲ περιεκύκλωνε. Ἡ ψυχή μου ἐλιποθύμει καὶ ἐψέλλισα: Κύριε! ἂν ἤρχεσο εἰς ἐμέ, θὰ σοῦ ἔδιδα πᾶν ὅ,τι ἔχω—καὶ τὸν ἑαυτόν μου».

Καὶ ἤκουσα μίαν φωνήν, ἀλλὰ δὲν ἐννόησα ἀπὸ ποῦ, ὡς μίαν λεπτὴν καὶ γλυκεῖαν πνοὴν τοῦ ἀνέμου : «*Θὰ ἔλθω*».

—Ὢ! τί νομίζεις; Θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἀνάξιον;

—«Ἀφοῦ τὸ εἶπε, βέβαια καὶ θὰ ἔλθῃ», τοῦ ἀπήντησα· «ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ ἔχεις νὰ κάμῃς εἶναι νὰ φροντίσῃς νὰ μάθῃς τί θέλει ἀπὸ σένα ὁ Κύριος καὶ νὰ συμμορφωθῇς μὲ αὐτό. Νομίζω ὅμως ὅτι δὲν ἔβλαπτε ἂν τοῦ ἔβαζες καὶ μία θέσι εἰς τὸ τραπέζι κάθε μέρα, διὰ νὰ εἶσαι πάντοτε ἕτοιμος νὰ τὸν φιλοξενήσῃς».

—«Ναί», ἀπήντησε μὲ ταπεινοφροσύνην ὁ Τιμόθεος. «Ἀφοῦ γράφει τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ἔτρωγε μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, δὲν πιστεύω νὰ μὴ μὲ καταδεχθῇ. Καὶ πάλιν ὅμως λέγω, ὅπως ὁ ἑκατοντάρχος ἐκεῖνος, ποῦ ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιον, «Κύριε, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἔλθῃς ὑπὸ τὴν στέγην μου».

Τὴν ἐπαύριον ὁ Τιμόθεος διέταξε νὰ βάλουν μίαν ἀκόμη θέσιν εἰς τὸ τραπέζι. Συνεμαζεύθη μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τρία του παιδιὰ εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς τῆς τραπέζης, καὶ ἀφῆκε μίαν πλευρὰν ἐλευθέραν διὰ τὴν θέσιν τοῦ Κυρίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἔβαλε καὶ τὴν μεγαλειτέραν πολυθρόναν τοῦ σπιτιοῦ. Εἰς τὴν γυναῖκά του εἶπε μόνον ὅτι ἔκαμε τάμα νὰ ἔχῃ μίαν θέσιν πάντοτε ἕτοιμη διὰ κάποιον, ποῦ περιμένεται νὰ ἔλθῃ χωρὶς νὰ προειδοποιήσῃ. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει καὶ νὰ λείψῃ ἡ θέσις.

Καὶ ἤρχισεν ἀπὸ τότε ὁ Τιμόθεος νὰ ἀναμένῃ τὸν Κύριον καθημερινῶς ἀπὸ τὸ πρωῒ ἕως τὸ βράδυ, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν ὥραν, ποῦ ἐσυνείθιζε νὰ κάθεται εἰς τὸν κῆπόν του, διότι τότε εἶχε, ἀκούσει καὶ τὴν φωνὴν ἐκείνην. Ἀλλ' ἐπέρασαν ἡμέραι καὶ δὲν ἐφάνη ὁ Κύριος, τότε ὁ Τιμόθεος ἤρχισε νὰ τὸν περιμένῃ μόνον τὰς Κυριακάς, καὶ τὰς μεγάλας καὶ ἐπισήμους ἑορτάς. Ἡ καθημερινή του προσευχὴ ἦτο «Κύριε, ἔρχου ταχέως!» Διαρκῶς δὲ μὲ ἐρωτοῦσε τί νομίζω, μήπως ἤκουσε λάθος; μήπως ἡ φωνὴ ἐκείνη δὲν ἦτον φωνὴ τοῦ Χριστοῦ; Καὶ ἐγὼ τὰ ἔχανα—δὲν ἤξευρα τὶ νὰ σκεφθῶ, ἀλλ' ὅμως τοῦ ἔδιδα θάρρος καὶ τοῦ ἔλεγα νὰ ἀναμένῃ τὸν Κύριον μὲ προσευχήν· ἴσως καὶ θὰ τοῦ ἐφανέρωνε ποῖον εἶναι τὸ ἐμπόδιον ποῦ δὲν ἔρχεται.

—«Αἱ βουλαὶ τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι αἱ βουλαὶ ἡμῶν», ἔλεγε μετὰ λύπης ὁ Τιμόθεος. «Τὸ βλέπω—τὸ ἐννοῶ τώρα καλά».

Ἐπάνω δὲ εἰς τὴν λύπην του, ἔγεινε πλέον ὁμιλητικός· ἡ συνήθης του σιωπὴ ἐλύθη, καὶ μὲ συγκίνησιν μοῦ διηγήθη τὰ περιστατικὰ τῆς ἐξορίας του. Δὲν ἦτο μόνον καταχραστὴς τῆς περιουσίας του ὁ θεῖός του, ἀλλὰ καὶ τὸν εἶχε διαβάλει εἰς τὴν οἰκογένειαν μιᾶς νέας, τὴν ὁποίαν ὁ Τιμόθεος ἀγαποῦσε ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια καὶ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ νυμφευθῇ μόλις φθάσῃ εἰς τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Κατώρθωσε λοιπὸν ὁ θεῖος νὰ χαλάσῃ τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ πάρῃ αὐτὸς τὴν νέαν. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἐπετέθη ὁ Τιμόθεος

καὶ θὰ τὸν ἐφόνευεν, ἂν δὲν τὸν ἔσωζεν ἡ Θεία Πρόνοια.—«Καὶ θέλεις νὰ συγχωρήσω αὐτὸν τὸν κακοῦργον;» εἶπε, τρέμων ὁλόκληρος ἀπὸ ἀγανάκτησιν, ἀκόμη μετὰ τόσα ἔτη.

Ἐμείναμεν σιωπηλοὶ ἕνα διάστημα· ἐπὶ τέλους τοῦ εἶπα:

—«Μὴ θυμώσῃς μαζῆ μου, Τιμόθεε, σκέψου μήπως αὐτὸ δὰ τὸ πάθος σου εἶναι ποῦ ἐμποδίζει τὸν Χριστὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπίτι σου;»

Πάλιν ἔμεινε σιωπηλὸς ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἤρχισε νὰ ζητῇ μὲ διάφορα ἐπιχειρήματα νὰ δικαιολογηθῇ καὶ νὰ καθησυχάσῃ τὴν συνείδησίν του. Ἀλλ᾽ ἐγώ, ἂν καὶ πολὺ κατώτερος αὐτοῦ, ἐκαταλάμβανα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιμείνω, καὶ νὰ κατορθώσω νὰ τὸν πείσω ὅτι ἁμαρτάνει καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπομακρύνει τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν παρουσίαν Του. «Ἄλλο δὲν σου λέγω, Τιμόθεε. Τὸ Εὐαγγέλιον, ποῦ τιμᾷς καὶ διαβάζεις, σου λέγει ρητῶς: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν. Καλῶς ποιεῖτε τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς.» Πῶς θέλεις νὰ σὲ πλησιάσῃ ὁ Κύριος, ἐνῷ σὺ ἐπιμένεις νὰ παρακούῃς τὴν ἐντολήν Του;»

***

Εἴχαμεν χειμῶνα τρομερὸν αὐτὴν τὴν χρονιά· ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἐξημέρωσε μὲ χιόνια βαθειὰ καὶ παγερὸν ἄνεμον. Ἀλλὰ ἡ μορφὴ τοῦ Τιμοθέου ἔλαμπεν ὡς ὁ ἥλιος, ὅταν ἤνοιξε τὴν θύραν μας.—«Αὔριον θὰ ἔλθῃ χωρὶς ἄλλο! Εἶναι τὰ Γενέθλιά Του· ἔλαβα καὶ σημεῖον ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ καταδεχθῇ νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἀνάξιον».—«Τί σημεῖον, Τιμόθεε;» ἠρώτησα μὲ παλμὸν τῆς καρδίας, διότι μὲ ἔπειθεν ἡ πεποίθησίς του.

—«Ἰδού! καθὼς προσηυχόμην καὶ ἔλεγα, Ἐλθὲ Κύριε, ἐλθὲ ταχέως, μιὰ γλυκεῖα συγκίνησις μὲ κατέλαβε καὶ ἐπλημμύρισε τὴν ψυχήν μου, καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ φωνὴ ἐκείνη ἡ γλυκεῖα μοῦ ἀπήντησε ***θὰ ἔλθω ταχέως***· λοιπὸν ἰδοὺ ἡ ἡμέρα τῶν Γενεθλίων Του, εἶναι ἀδύνατον αὔριον νὰ μὴ ἔλθῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ Τὸν ὑποδεχθῶ ὅπως Ἐκεῖνος θέλει, πρέπει νὰ συνάξω ὄχι μόνον τοὺς στενωτέρους μου φίλους, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς δυστυχεῖς ἐξορίστους καὶ ἐκ τῶν ἐντοπίων ἀκόμη ὅλους, ὅσοι δὲν ἔχουν νὰ περάσουν μὲ χαρὰν τὰς ἁγίας αὐτὰς ἡμέρας. Θὰ γεμισθῇ ὁ οἶκός μου πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶπεν, «Ὅταν κάμνῃς δεῖπνον, κάλεσον τοὺς πτωχοὺς καὶ τυφλοὺς καὶ ἀσθενεῖς. Ὦ! ναί, μία τοιαύτη προετοιμασία θὰ τοῦ εἶναι εὐχάριστος, καὶ ἂν λησμονηθῇ κανεὶς ἀπὸ ἐμένα, Αὐτὸς θὰ φροντίσῃ νὰ τὸν φέρῃ μαζῆ Του».

Ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων ὑπήγαμεν ὅλοι οἰκογενειακῶς εἰς τὸ σπίτι τοῦ Τιμοθέου,—ὀλίγον ἀργά, ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ καλὴ ἀνατροφὴ—καὶ εὑρήκαμεν τὰς μεγάλας του αἰθούσας γεμάτας ἀπὸ ἀνθρώπους πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας. Ἐκεῖ ἦσαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Σιβηρούς, ἐκεῖ ὅλοι οἱ ἐξόριστοι—Ρῶσσοι, Πολωνοὶ καὶ Φιλλανδοὶ ἀκόμη. Μακρὰ τραπέζια στρωμένα μὲ τὰ λευκά μας ἀνέμεναν μὲ ὅλα τὰ χρειώδη. Ὑπηρέται καὶ ὑπηρέτριαι ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ συμπληρώσουν τὰς ἑτοιμασίας. Δὲν εἶχαν ἀναφθῆ ἀκόμη τὰ φῶτα, ἀλλ᾽ ἐπύκνωνεν ὁλονὲν τὸ σκότος καὶ μόνον μία κανδήλα ἔδιδε πτωχὴν λάμψιν εἰς τὰ δωμάτια. Ὁ Τιμόθεος ἐπηγαινοήρχετο νευρικός· ἐκύτταζεν ἀπὸ τὰ παράθυρα

ἀλλὰ μόνον τὰς χιονοστιβάδας ἔβλεπε, καὶ ὅταν ἤνοιγεν ὀλίγον τὴν ἔξω θύραν, βοὴ σὰν θρῆνος τοῦ ἀνέμου ἔμβαινε καὶ ἐγέμιζε τὸν διάδρομον. Ἀλλὰ ὁ ἀναμενόμενος Θεῖος Ἐπισκέπτης δὲν ἐφαίνετο πουθενά.

Μὲ ὕφος ἀπελπισίας ὁ Τιμόθεος μοῦ εἶπε ἐπὶ τέλους: «Βλέπω, ἀδελφέ μου καὶ καλέ μου φίλε, ὅτι ὁ Κύριος ἀπόψε δὲν ἔρχεται. Ὡς φαίνεται, ἡ ἑτοιμασία ποῦ τοῦ ἔκαμα δὲν εἶναι σύμφωνος μὲ τὸ θέλημά Του. Ἂς γίνῃ λοιπὸν τὸ θέλημα Αὐτοῦ, καὶ ἂς μὴ μεμψιμοιρῶμεν.»

Ἔφεραν τὰ φῶτα, ἐσηκώθημεν ὅλοι εἰς τὸ πόδι, διὰ νὰ κάμῃ ὁ Τιμόθεος τὴν προσευχὴν πρὶν καθήσωμεν νὰ φάγωμεν. Εἶπε τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ κατόπιν ἤρχισε νὰ λέγῃ ***Χριστὸς ἐγεννήθη—δόξα εἰς αὐτόν. Χριστὸς κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ—δεχθῆτε αὐτὸν—Χριστὸς εἶναι ἐπὶ γῆς*** ... ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ εἴπῃ ἄλλην λέξιν, βαρὺς γδοῦπος εἰς τὴν ἔξω θύραν τὴν ἐτίναξε καὶ ἠνοίχθη διάπλατα, καὶ μαζὴ μὲ τὴν βοὴν τοῦ ἀνέμου καὶ τὰς νιφάδας τῆς χιόνος ἐφάνη εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ἕνας γέρων μὲ λευκὰς τρίχας καὶ λευκὴν γενειάδα, τόσον πολὺ γέρων, ὥστε ἐκρατεῖτο ἀπὸ τοὺς παραστάτας τῆς θύρας διὰ νὰ μὴ πέσῃ. Ἐστάθη καὶ ἠθέλησε νὰ εἴπῃ κάτι, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν.

Ὅλοι ἡμεῖς τρομαγμένοι εἴχαμεν ὀπισθοχωρήσει εἰς τὰς γωνίας καὶ τὰ ἄκρα τῆς αἰθούσης. Ἀλλ' ὁ Τιμόθεος ἐπροχώρησεν, ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά του καὶ ἐπρότεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸν γέροντα καὶ ὕψωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν.

—«Αὐτὸς εἶναι, Κύριε! Τὸν γνωρίζω! Θὰ τὸν δεχθῶ εἰς τὸ ὄνομά Σου ἀντὶ Σοῦ. Ἀλλὰ Σὺ, Κύριε, μὴ εἰσέλθῃς, διότι δὲν εἶμαι ἄξιος!»

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔσκυψε μὲ τὸ μέτωπον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐγὼ ἀποπίσω του ἐγονάτισα καὶ εὐχαρίστησα τὸν Θεόν, ὅτι ὁ φίλος μου ὑπέταξε τὴν θέλησίν του εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, καὶ ἐφώναξα εἰς τοὺς προσκεκλημένους «Ἀδελφοί! ὁ Κύριος εἶναι ἐν μέσῳ ἡμῶν». Καὶ αὐτοὶ μὲ μίαν φωνὴν ἀπήντησαν, «Ἀμήν, γένοιτο, Κύριε».

Ἐβοήθησα τότε τὸν Τιμόθεον καὶ ἐσηκώσαμεν τὸν γέροντα, ὁ ὁποῖος, καθὼς θὰ ἐννοήσατε, δὲν ἦτον ἄλλος παρὰ ὁ θεῖός του ἐκεῖνος, ποῦ τὸν εἶχε καταστρέψει. Ἔκλαιε καὶ ἔλεγε τὰς περιπετείας του καὶ τὰ βάσανά του. Εἶχε χάσει τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ παιδιά του, καὶ συγχρόνως τὴν περιουσίαν του πρὸ πολλοῦ. Τώρα τελευταίως εἶχε ξεκινήσει νὰ ἔλθῃ στὴν Σιβηρίαν, διὰ νὰ εὕρῃ τὸν ἀνεψιόν του καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ συγχώρησιν, πρὶν ἀποθάνῃ, δι' ὅσα τοῦ εἶχε κάμει. Ἐδίψα τὴν συγχώρησίν του, ἀλλὰ καὶ ἐφοβεῖτο τὴν δικαίαν του ὀργήν. Πολλοὺς μῆνας ἐταξείδευεν, ἀλλὰ τώρα εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου εἶχε χάσει τὸν δρόμον του καὶ ἐγύριζε μέσα εἰς τὰ δάση μὲ κίνδυνον νὰ τὸν κατασπαράξουν οἱ λύκοι. Παγωμένος ἔχασε κάθε ἐλπίδα καὶ ἑτοιμάζετο νὰ ἀποθάνῃ, ὅταν τοῦ ἐφάνη ὅτι ἔλαμψε φῶς μέσα εἰς τὸν νοῦν του καὶ ὅτι ἤκουσε φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ: «Προχώρει κατ' εὐθεῖαν ἐμπρός σου. Θὰ φθάσῃς εἰς τὸ μέρος ὅπου Με περιμένουν. Πήγαινε, καὶ φάγε τὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἑτοιμασθῆ δι' Ἐμέ! θὰ ζεσταθῇς».—«Ὡς νὰ μὲ ἐκράτει κάποιος ἀπὸ τὸ χέρι, ἤρχισα νὰ βαδίζω ἐμπρὸς μὲ βῆμα σταθερόν, καὶ ἔφθασα ἐδῶ».

Τότε ὁ Τιμόθεος, ἐνώπιόν μας ὅλων, ἀπήντησε καὶ εἶπεν εἰς τὸν γέροντα.

—«Ἐγὼ ἠξεύρω ποῖοςσὲ ἔφερεν ἐδῶ. Εἶναι ὁ Κύριος, ὅστις εἶπεν, «Ἂν ὁ ἐχθρός σου πεινᾷ, θρέψον αὐτόν· ἂν διψᾷ, δός εἰς αὐτὸν νὰ πίῃ.» Λάβε λοιπὸν τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχα ἑτοιμάσει δι' Αὐτόν, ἐδῶ πλησίον μου. Φάγε καὶ πίε εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ, καί ἔσο εἰς τὴν οἰκίαν μου ὡς εἰς τὴν οἰκίαν σου μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς σου».

Ὁ γέρων ἔκτοτε δὲν ἔφυγεν ἀπὸ τὸν Τιμόθεον. Ἀποθνήσκων τοῦ ἀφῆκε τὴν εὐχήν του, καί ὁ Τιμόθεος ηὗρε πάλιν τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς του, τὴν ὁποίαν εἶχε χάσει τόσον ἔτη.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Τιμόθεος ηὐτύχησε νὰ δεχθῇ τὸν Κύριον ὑπὸ τὴν στέγην του. Καί κάθε ἄνθρωπος, ὅστις ἐφαρμόζει τὴν ἐντολήν: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐεργετεῖτετοὺς διώκοντας ὑμᾶς,» δύναται νὰ δεχθῇ τὸν Κύριον ἐν τῇ καρδίᾳ του, διότι ὁ Χριστὸς ἔρχεται καί διαμένει ἐκεῖ, ὅπου μία καρδία ἔχει ἑτοιμασθῇ πρὸς ὑποδοχὴν Αὐτοῦ.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
"ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ"
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1926

(Οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς σελίδας)

Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τοῦ, 163.
Ἀμβράζης, Νικόλαος, 204.
Ἀνάγκη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, 257.
Ἀνθρώπιναι γλῶσσαι, αἱ 25.
Ἀξιοθρήνητος καινοτομία, 247.
Ἀξιώσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ, αἱ, 200, 236.
Ἅπαξ, 289.
Ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ, ἡ, 129.
Ἀπόψεις χαρακτῆρος καὶ ἔργου Ἀποστόλου Παύλου 280, 297.
Ἄρχων τῆς Εἰρήνης, ὁ, 353.
Ἄσωτος υἱός, ὁ 132.
Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἐτησία ἔκθεσις, 11.
Γενικὴ Σύνοδος τῶν Ἑλλ. Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, 147.
Γραφὴ καὶ Ἐπιστήμη, 174.
Διεθνῆ Μαθήματα Κυριακοῦ Σχολείου, 348.
Διήγημα Χριστουγέννων, 378
Δύο τρόποι προσευχῆς, 284.
Δυσκολίαι ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, 44, 77, 107, 140, 171, 208, 234, 301, 306, 364.
Ἐγκαίνια Ἑλλ. Εὐαγγ. ναοῦ Αἰκατερίνης, 149.
Εἰδοποιήσεις, 32, 352,
Εἶσαι πολίτης τοῦ Οὐρανοῦ; 213.
Εἴσοδος τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἡ, 371.

Ἔκκλησις Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίας Αἰκατερίνης, 151.
Ἐνδύεσθε τὸν Χριστόν, 193.
Ἕνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ 271.
Ἐπαλήθευσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, 9.
Ἐπιστροφὴ ἑνὸς ἀθλητοῦ τοῦ ἀέρος, 19.
Ἑπτὰ λόγοι τοῦ Σταυροῦ, οἱ, 108.
Ἔρευνα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, ἡ 67.
Εὐαγγελικαὶ Σκέψεις, 4, 37.
Εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε, 340.
Θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τά, 6, 39, 74, 110, 138, 167, 197, 231, 265.
Θρόνος τῆς χάριτος, ὁ, 355
Ἱστορία ἑνὸς ὕμνου, ἡ, 374
Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, 304.
Κανὼν τῆς Πίστεως, ὁ, 214, 227, 275, 292, 325, 368
Κέδρων τοῦ Λιβάνου, τὰ λείψανα τῶν, 318.
Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἡ 54, 83.
Λύσις ἑνὸς προβλήματος οἰκογενειακοῦ 376
Μεσσίας, νέος, 22.
Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, ἡ, 225.
Μεταξὺ δύο ἁγίων, 295.
Μισθὸς τῆς ἁμαρτίας, ὁ, 33.
Μοναστηρίων, ἡ κατάργησις τῶν, 16.
Νέον Ἔτος, 1.
Νιπτήρ, ὁ, 262.
Ὁπλοποιοῦ, ὁ υἱὸς τοῦ, 27, 59, 88, 122, 153, 189, 218, 249, 285, 312, 342.
Παγκόσμιος Εὐαγγελικὸς Σύνδεσμος, 306.
Παιδικὴ στήλη, 63.
Παραβολαὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, αἱ, 331, 360
Πεντηκοστή, 161.
Πληθυσμὸς τῆς γῆς καὶ ἡ λευκὴ φυλή, ὁ, 179.
Προέλευσις τῆς ζωῆς, ἡ, 241
Προσευχὴ μετὰ πίστεως, 26
Ποικίλα, 31, 95, 126, 159, 192, 223, 256, 320
Σταυροῦ, αἱ δύο ὄψεις τοῦ, 71
Στοργικὴ μέριμνα τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως 278
Στρατιωτικαὶ Δαπάναι, 182.
Τετέλεσται, 103.
Τρία ἐγκλήματα, 317.
Χιλιαστικῶν προρρήσεων, ἡ κατάρρευσις τῶν, 57.
Χλιαρότης, 321.
Χριστιανὸς δύναται νὰ στρατεύηται; ὁ, 50.
Χριστιανικὸς πατριωτισμός, 65.
Χριστιανὸς ὡς πολίτης, ὁ, 184.
Χριστὸς ὄντως ἀνέστη, ὁ, 97.
Χριστὸς καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ, 144.
Χριστοῦ, ἡ σιωπὴ τοῦ Ἰησοῦ, 175.
Χρόνος, τί ἐστι, 244.